BISERICA

ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

MITROPOL. UNG.-VL.

MITROPOL. MOLD. SUC.

REV. PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

ANUL al XI-lea

No. 7.

OCTOMVRIE.

Prim. IOSIF loc. I. Ploeştenu

Ep. R.-N.-S. GENADIE loc. D. Craiov.

Ep. Buz. INOK. loc. Val. Rom.

Ep. Arg. GENAD. loc. G. Piteştenu

IOSIF loc. D. Botoşen

Ep. R. MELCHIS. loc. I. Iaşanu

Ep. H. SILVESTRU loc. C. Bârlădenu

Ep. D. jos PART. loc. Ir. Galaţenu

BUCUREŞTĬ
TIPOGRAFIA CĂRŢILOR BISERICESCĬ
34. Str. Principatele-Unite, 34.
1887.

Scrisórea de notificare a alegereĭ I. P. S. Mitropolit Primat și respunsurile bisericilor ortodoxe.

Prea Sânțite Părinte!

A tot Puternicul D-ḑeŭ bine-voind a chĭema la viața cea făra de sfêrșit pre predecesorul meŭ Domnul Calinic Miclescu, de fericita memorie, Sântul Sinod al bisericeĭ autocefale ortodoxe și Corpurile legiuitóre ale Regatuluĭ Românieĭ, prin harul și mila Domnuluĭ și Mântuitoruluĭ nostru Iisus Christos, aŭ aflat cu cale să înalțe la demnitatea de Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ și Primat al Românieĭ pe Smerenia mea.

Conformându-me vechilor obiceiurĭ ale sânteĭ nóstre Bisericĭ ortodoxe, consânțite prin neîntrerupta aplicare de tóte Bisericele autocefale, viŭ prin acésta epistolă să anunț Prea S-țieĭ Vóstre acest eveniment, și în același timp îmbrățișindu-Vĕ cu sânta sarutare a frațeșteĭ în Christos dragoste, sa rog pre Prea Sânția Vóstră sa unițĭ înduplicatórele de D-ḑeŭ rugaciuni-Vĕ cu ale mele, pentru ca Incepĕtoriul și Intemeĭetorul Sânteĭ nóstre Bisericĭ sa acorde Smerenieĭ mele puterea și taria de care are trebuință în marea și fórte delicata misiune ce mi s'a încredințat.

Căcĭ grea-mĭ este sarcina, Prea Sânțite Parinte, și față cu slabele mele mijlóce maĭ grele înca dato-

riile mele catre Sânta Biserica a Domnuluĭ nostru Iisus Christos şi catre turma oilor cuvêntatóre, puse sub pastoria mea. Numaĭ încredinţarea deplina şi nestramutata în nemarginita mila a A tot Puternicului, numaĭ pastrarea neatinsă a Sântuluĭ deposit şi a Sântei şi nepatatei nóstre credinţe, şi întarirea legamintelor seculare duhovniceştĭ şi dogmatice, care fac puterea Sântelor Bisericĭ ortodoxe Resaritene şi unitatea Marei şi Sânteĭ Bisericĭ, întemeiate de Mântuitorul neamuluĭ omenesc şi sânţite întru sângele Testamentuluĭ celuĭ Vechiŭ, am ferma convingere ca vor procura Smereniei mele sprijinul trebuincios şi vor susţine şi bine-cuvênta agonisirile mele, spre a îndeplini datoriile ce-mĭ incumbá, si spre a mĕ apropia de ţinta la care tind cu tótă ardórea sufletului pentru slava Domnuluĭ şi Mântuitoruluĭ nostru Iisus Christos.

Chiemând în abundenţa harurile Părinteluĭ ceresc asupra Prea Sânţieĭ Vóstre şi darurile din isvórele cele nesecate ale Dumneḑeuluĭ paceĭ asupra Sântelor luĭ Bisericĭ, pentru pĕstrarea credinţeĭ şi pentru îndreptarea cuvêntului adeveruluĭ, rog pe Sânţia Vóstra a priimi încredinţarea înaltei mele consideraţiunĭ.

Bucureştĭ, 20 Februarie 1887.

Al Sânţiei Vóstre
frate iubit în Christos şi împreuna liturgisitor
Arhiepiscop şi Mitropolit al Ungro-Vlahiei,
Primat şi Preşedinte al Sântului Sinod al României.

Respunsul Patriarhieĭ de Constantinopole.

Inalt Prea Sânţite şi Prea Stimate Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ şi Exarh al tóteĭ Românii, prea iu-

bite în Christos Dumnedeŭ și mult dorite frate și Coliturgisitor al Smereniei nóstre, Domnule Iosif, cu frațasca în Domnul dragoste sĕrutăm pre iubita-ne și cinstită Inalt Prea Sânția Vóstră.

Pe când ne propusesem sa anunțam prea doritei și prea iubitei și stimatei Inalt Prea Sânției Vóstre urcarea Nóstră pe Prea Sântul Scaun Patriarhicesc Ecumenic, sĕvêrșita în diua de 11 Februarie, cu mila luĭ Dumnedeŭ și prin votul comun al Sântului cler și al fruntașilor evlaviósei turme, și să cerem cele de Dumnedeŭ primite rugăciuni ale Vóstre pentru împlinirea ferită de piedicĭ și de greutăți a înaltelor și serióselor datoriĭ ce încumba demnitatea Patriarhicésca, precum și a strînge și a întari maĭ mult, dupa Sântul obiceiŭ al Parinților în vigóre, legaturile de frațască dragoste în Christos și de unitate existente cu harul lui Dumnedeŭ, în cât sa se aduca la desevêrșire de catre toți concordanța unanima între tóte bisericele de sub ceriurĭ, am primit bucuros epistola cea plina de sentimente frațeștĭ și de aspirațiunĭ evlaviόse a cinstiteĭ și doriteĭ-ne Inalt Prea Sânției Vóstre, sub data de 20 ale luneĭ sus dise, care ne-a adus înveselitórea scire de recenta înălțare a Iubirei Vóstre la demnitatea de Arhiepiscop și Primat al României, în locul celuĭ trecut la viața vecĭnica și deapururea pomenit predecesor, D. Calinic Miclescu.

In privința reposatuluĭ frate de fericită memorie, ne-am rugat ca să fie primit între Sânțiĭ Impĕrățieĭ Ceriuluĭ, ĭar despre scumpă-ne Inalt Prea Sânția Vóstra, împărtășind bucuria Vóstra, din adâncul

inimeĭ rugăm pre Marele Arhiereŭ şi Arhipăstoriul Domnul Nostru Iisus Christos, sa vĕ acorde tarie şi putere în sânta misiune ce vi s'a încredinţat şi în acelaşĭ timp rodire îmbelşugată în fapte bune, cu care întarindu-se Biserica luĭ Christos să crésca în locaş sânt, iar poporul evlavios din pazitul de D-ḑeŭ Regat al Românieĭ, încredinţat pastorieĭ spirituale a Inalt Prea Sânţieĭ Vóstre, să se edifice în credinţa, pe care tot-déuna a pastrat-o neatinsa şi întréga ca un Sânt deposit al nepatateĭ nóstre credinţe.

Spre acestea, cerem fraţeşte dela Inalt Prea Sânţia Vóstra, să nu încetaţi de a Ve aduce aminte şi de Noĭ, cu ocasia rugaciunilor Vóstre catre Dumneḑeŭ şi să învocaţĭ harul şi mila luĭ Dumneḑeŭ pentru îndreptarea sântelor luĭ Dumneḑeŭ bisericĭ de acolo şi pentru edificarea trupuluĭ luĭ Christos, dela care anii Inalt Prea Sânţieĭ Vóstre sa fie fórte mulţĭ, cu sănatate şi mântuire în amândoue chipurile.

1887 Martie 7.

Al Prea Scumpeĭ şi respectateĭ Inalt Prea Sânţieĭ vóstre frate iubit în Christos şi în totul dispus,

Semnat. *Al Constantinopoleĭ Dionisie.*

Respunsul Patriarhieĭ de Ierusalim.

Prea Sânţituluĭ Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ şi Exarh a tótă România, prea iubit în Sântul Spirit, frate şi Coliturgisitor al Smereniei Nóstre, Domnul Iosif.

Nicodim cu mila luĭ D-ḑeŭ, Patriarh sânteĭ cetăţĭ a Ierusalimuluĭ şi a tóta Palestina, cea în Christos D-ḑeŭ din inimă fraţască salutare trimitem.

Scrisórea de anunţare a respectabileĭ şi doriteı Noue Prea Sânţieı Vóstre din 28 a trecuteĭ lunĭ primind cu siguranţa, o posedăm acum; ĭar îndemnându-Ne spre rĕspunsul iubireĭ frăţeştĭ, marturisim că, pe de o parte am împartaşit o fórte mare întristare pentru trecerea către locuinţele eterne a fericituluĭ predecesor al vostru, Domnul Calinic Miclescu, căruıa sa-ı dea D-ḑeŭ ĭertare şi odihna eterna; ĭar pe de alta ne-am umplut de mare bucurie, ca prin succesiunea amintireĭ a aceleĭ fericirĭ V'a chemat Prea bunul D-ḑeu pe Respectabila şi Mult iubita Prea Sânţia Vóstra, pusa a conduce piósa turma românésca încredinţata eı spre păşunĭ mântuitóre. Maı încunoştiinţam înca ca dupe vechiul obiceiŭ a sântelor Bisericı autocefale s'a îndemnat ea a anunţa noue neîntrerupta serie eclesiastica a eĭ în preşedinţa pazituluĭ de D-ḑeu Regat al Românieĭ şi ca sé cere frăţeşte ca şi noı, ca fraţı în Christos, sa dam fraţasca nóstra salutare cea în Christos; rugându-Ne împreuna catre Întemeıetorul Conducetor şi Cap a uneı sânte, catolice şi apostolice Bisericı, ca sa concéda doriteĭ de Noı Prea Sânţieĭ Vóstre putere pentru serviciul Dumneḑeesc încredinţat eı, cea recunoscuta de mare şi fórte periculósa în timpurile presente.

Ca în general povara conducereı eclesiastice este dificila şi grea de percurs, nimenı în adever nu contraḑice; dar devine maĭ grea de percurs în secolul present, în care religiositatea, credinţa şi devotamentul catre cele stremoşeştı în multe locurĭ, din nenorocire, observam ca în deaprópe este comba-

tuta de Diavolul cel ce se bucura de reu; câte o data prin dispreţul virtuţeĭ creştine ortodoxe tradiţionale, iar alta dată racéla întrodusa prin mijlocirea popórelor fraţĭ în Christor, dupre judecaţile ce D-ḑeŭ scie, căriea îĭ urméză, este greŭ a spune, desfacerea preexistenteĭ conînţelegerĭ pentru desavêrşirea în bine a Bisericeĭ în genere. Fórte dificil şi fórte anevoios de percurs a ajuns sarcina administraţieĭ eclesiastice în părţile orientale în care veninul eretic revĕrsându-se cu îmbelşugare se combate prin un antidot fórte insuficient, din causa miserieĭ venite prin ochiŭ zavistuitor asupra Bisericelor Apostolice din Orient. Din o experienţa durerósă îi marturiseşte eĭ şi Smerenia Nóstră, ca grea şi anevoiósa de percurs este servirea nóstra eclesiastica, ce ni s'a sortit prin graţia luĭ Dumneḑeŭ, caci lipsiţĭ fiind de demult de prea piósele eterne mile afierosite Sântului Mormênt, ne luptam în tot-déuna cu mii de nevoĭ pentru pazirea şi salvarea tuturor fara excepţiune a de D-ḑeŭ visitatorilor închinatori din tóta vechimea şi de la început încredinţaţĭ Prea Sânţitului nostru tron patriarhic şi apostolic, şi mai cu séma a prea preţiosuluĭ şi de D-ḑeŭ primitoruluĭ Prea Sântuluĭ Mormênt; de la care harul Dumneḑeesc chemat cu religiositate sa trimite pretutindenea, spre pastorie, spre înblânzirea şi reformarea morala a ceĭ în tot pamêntul sânt turme a Nóstre fórte sĕraca, dar prea iubite ortodoxe, care se ispiteşte în de aprópe şi fara sfială de către inimiciĭ sub diferite forme a sânteĭ nóstre bisericĭ, care exploatând neajunsurile nóstre se ispitesc cu miĭ de unel-

tirĭ de a-ĭ atrage la eresiile lor cele de suflet corumpetóre. Pentru care cu toțiĭ neîntrerupt ne rugam Omnipotentuluĭ Nostru Mântuitoriŭ, ca prin cea în Christos frațasca înțelegere sa se întarésca și sa se încurajeze acest tron al nostru patriarhal, care are nevoie recunoscuta de toțĭ de ajutorința. Dupre cum deci Smerenia Nóstra, speranțele întru acésta, convinsă din adâncul inimeĭ, le aștépta de la puterea ce vindeca tóte, a Prea înduratuluĭ D-ḑeŭ, de aseminea nutrește speranța ca și Respectabila Vóstra și mult prețuita Noue Prea Sânție, învestita cu cea maĭ mare religiositate și virtute. se va ușura prin nemesurata mila a celuĭ Omnipotent în greaua pastorie a oilor spirituale date eĭ de sus. Aceste speranțe ale Nóstre maĭ vertos le va împuternici frațasca eĭ asigurare și marturisirea esprimată din inima convinsa, că preocuparea și luptele eĭ vor fi numaĭ conservarea nealterată a depposituluĭ sânțit a sânteĭ și neîntinateĭ nóstre credințe și strângerea maĭ puternică a legaturelor dogmelor eterne și spirituale, care în adevĕr constituesc puterea sântelor Bisericĭ autocefale ortodoxe, unirea uneĭ și singure Marĭ și prea sânte Bisericĭ, întemeiata de Mântuitoriul neamuluĭ omenesc și sânțita în sângele veciniceĭ legaturĭ.

De aceia și Smerenia Nóstra nu numaĭ cu tótă dorința împărtașește Respectabileĭ Vóstre și mult dorite Nouĕ Prea Sânțiĭ salutarea din inimă, cea în Christos frațasca eĭ; ci și róga pe Golgota și Prea Sântul Mormênt, ca Parintele Ceresc să-ĭ concéda eĭ îmbelșugate darurĭ, din nesfârșitele luĭ darurĭ, pe de o parte pentru norocita îndeplinire a datorii-

lor impuse, ĭar pe de alta ajungerea sigură și fara primejdie a scopuluĭ, către care-șĭ are privire cu neîntrerupt zel sufletesc mult dorita Noue Prea Sânție.

Cu veselie ĭarașĭ îmbrațișând și pe ea și pe sântul Sinod de pe lânga ea, și pe ceı-lalta adunare a Bisericeı Române autocefale ortodoxe, pretindem în curajul frățesc a ne respunde și Nouè și a ne încunoștiința câte odata și despre cele ce se întâmplă din mila luĭ D-ḑeŭ fapte bune eclesiastice în pàzitul de D-ḑeu Regat al Românieĭ.

In santa cetate a Ierusalim luı, 21 Martie, 1887.

Al iubiteı Noue Respectabileı Sale Prea Sânțenii iubit în Christos frate și în totul dispus,

scrlit: Al Ierusalimului Nicodim.

Rĕspunsul Arhiepiscopieĭ Ciprului.

Prea Sânțite Mitropolite al Ungro-Vlahieĭ și Intaiule ĭerarh al Românieĭ, iubite al nostru în Christos frate, Domnul Iosif, îmbrațoșind frațește pe iubita Nouĕ Prea Sânția Sa, cu dragoste Ve salutam.

Primind cu mulțamire la 20 Februarie epistola de instalare saŭ irenica a Prea Sânțieı Vóstre din 8 Martie a anuluı present, am cetit cu bucurie cele cuprinse în ea. Am veḑut ca anunța și Noue iubita sa sânțietate, ca fericitul eı predecesor Calinic Miclescu, trecênd catre Domnul, și sântul Sinod al Bisericeĭ Românieĭ și Corpurile legiuitóre ale Regatuluĭ au hotarît a vĕ promova pre Prea Sânția Vóstra dupre cele legiuite în postul vacant, și ca dupa vechiul obiceiŭ al Sânteı Bisericĭ orientale ortodoxe, urmând și dragostea Vóstra s'a îndemnat a încunoști-

ința și pe Smerenia nóstra faptul, ca unui Arhiepiscop autocefal ortodox al Bisericei Ciprului, și a împărtăși și nouĕ salutarea frațasca în Christos, ca și cu modul acesta sa se conserve nerupta legatura iubirei și a pacei între sântele Bisericĭ ortodoxe.

Bucurându-ne decĭ, salutăm și pe Prea Sânția Vóstra și pe turma ortodoxa aci, ca s'a învrednicit a se pastori de un ânteiú pastoriu împodobit cu diferite virtuți creștine, și ne rugam din inima Omnipotentului Dumnedeu de pace și iubire, ca sa pazéscă și pe Prea Sânția Vóstra și pre Sântul Sinod de pe lânga ea a bisericeĭ în cestiune, înca și pe purtatoriul de nume a luĭ Christos popor al Românier, de tóta ispita vrăjmașului improtivitor a sânteĭ Bisericĭ ortodoxa. Pe lânga acestea și sa vĕ dea tuturor tóte cererile cele spre mântuire și viața cea vecĭnica, pentru ca sa putem a ne împrotivi meșteșugirilor diavolului și a stinge tóte sageţile cele aprinse ale celuĭ viclean.

Trebue sa marturisim, Prea Sânțite în Christos frate, ca multe și periculóse împrejurari ne îngradesc pe noi în timpurile presente, pericolul este comun și de aceia și lupta devine comuna. Spre acestea privind, se pare și Iubirea vóstra simpte greutatea sarcineĭ și dificultatea împlinirei înaltelor îndatoriri impuse ei ; comun este și acésta noue tuturor celor spirituali, maĭ ales cârmacilor naveĭ Mântuitoriuluĭ Nostru, a sânteĭ creștineștĭ Biserici ortodoxe. Dar considerând ca pe deoparte harul divin care tot-déuna vindecă cele slabe și îndeplinește cele cu lipsa, iar pe de alta parte devotamentul

catre credința cea în Christos, cea lucratóre prin dragoste și conlucrarea sinceră a tuturor clericilor și a laicilor ce pot a contribui la splendórea Bisericeĭ, suntem încredințațı ca vor conlucra pentru binele tuturor pioșilor creștiniĭ în cele ce privesc spre conducĕtoriul credințeı și sevêrșitoriul Iisus, dela care și aniı Prea Sânțieı Vóstre fie cât de mulțı și sanatoșı și de ambe fericirile.

Din Deocesia Ciprului
1887 Ma t e 2 .

Al Prea Sânțieı Vóstr- iubit în Christos, frate și în totul dispus.

Semnat: *Al Ciprulu Sofronie.*

Respunsul Mitropolieı din Cernăuțı.

Inalt Prea Sânțite Parinte, Arhiepiscop și Mitropolit Primat.

Primind mult stimata epistola canonica din 20 Februarie, a. c., cu carea Inalt Prea Sânția Vóstra, dupre datina din vechime și așezamintele sinodale ale sânteĭ nóstre Bisericĭ ortodoxe catolice și apostolice, avurațı buna-voința de a notifica și Umilințeı mele alegerea prin sufragiul general, investitura regala și instalarea Eminențieĭ vóstre pe tronul de Arhiepiscop de Bucureștĭ și Mitropolit Primat în Regatul Românieĭ, M'am bucurat din tot sufletul și am dat lauda luĭ Dumnedeŭ că, dupa trecerea regretabila din viața a Prea Sânțituluĭ Mitropolit Primat Calinic Miclescu, Biserica ortodoxa autocefala româna pe calea preveduta de prescripțiunile canonice, în persóna Inalt Prea Sânțieĭ Vóstre șĭ-a câștigat ĭarașĭ un Arhipăstor primațial, însuflețit

de Dumnedeu, al caruea activitate arhipastorala de mai înainte în Eparhia episcopala a Dunărei de jos, garantéza pe deplin, ca conducerea suprema a afacerilor religióse-morale ale turmeĭ cuvêntatóre și în de obștie a destinelor Bisericeĭ ortodoxe din pămêntul Românieí, duprĕ judecațile salutare ale providențiĭ dumnedeeștĭ, este depusa în acele mânĭ prea sânțite, carĭ cu virtute ne înfrânta și energie neobosita vor dirige cursul navei lui Christos pintre valurile uriașe pe marea cea sarata a vieții sociale și politice, spre a o conduce la limanul mântuireĭ.

Cu adevérat, Inalt Prea Sânțite, Biserica nóstra ortodoxa catolica și apostolica de pretutindenea, agitata fiind în timpul present parte prin teoriile moderne antireligióse, parte prin agresiunile propagandelor confesionale strĕine, are lipsa mai mult de cât orĭ când de Ierarhĭ însuflețiți până la abnegațiune apostolica pentru chemarea lor arhipastorală. Maĭ vêrtos de cât altă data, se arata de lipsa, ca bisericele ortodoxe particulare, pe calea desemnata de așezămintele sinodale ecumenice, se conserve unitatea dogmatica, canonica și liturgica, de óre-ce numai cât așa va fi cu putința a scapa nevatămata de pericolele imminente însași ortodoxia creștină și a întari Impĕrația luĭ Dumnedeu, încorporată vederat în instituțiunile evangelice și canonice ale Bisericeĭ nóstre ortodoxe-catolice.

Cunoscênd decĭ din cuprinsul epistolei canonice a Inalt Prea Sânției Vóstre, cum că acésta ideie principală V'a îndemnat de a onora și pre Umilința mea cu notificarea schimbarei urmate de curênd pe

tronul ierarhic primațial în Regatul Românieĭ, Vĕ asigur, Prea Sânțite, că espresiunea acesteĭ ideĭ salutare pentru interesele sânte ale ortodoxieĭ care nu ating nici decum domeniul intereselor seculare ale societaților publice de stat, a aflat resunet viŭ în sufletul meu, și pentru aceĭa mânec cu bucurie de a da și din partea Umilințeĭ mele espresiunea simțimintelor de dragoste evangelică, carea este diresul unitațeĭ în credința a tuturor bisericelor particulare, fiicele legitime ale maiceĭ nóstre comune, Bisericeĭ ortodoxe, catolice și apostolice.

Impreuna cu acésta, bine-voițĭ, Eminență, a primi și asigurarea cum ca nu voiŭ intrelasa a face rugĭ și cererĭ la sântul Altariŭ pentru viața-Vĕ îndelungată și prosperitatea Arhipastorieĭ Vóstre și recomândându-Mĕ și rugilor voitóre de bine ale Inalt Prea Sânțieĭ Vóstre, petrec cu espresiunea de stima și venerațiune.

Cernauțĭ, 8/20 April 1887.

Al Inalt Prea Sânțieĭ Vóstre
întru Christos frate,
(Semnat) *Silvestru Morar*, Arhiepiscop și Mitropolit.

Respunsul Mitropolieĭ din Sibiŭ.

Inalt Prea Sânțite,

Mĭ-ațĭ făcut nu numaĭ osebită onóre, ci și o mare bucurie cu prea prețuita scrisóre din 20 Februarie a. c. prin care-'mĭ anunțarățĭ ridicarea Inalt Prea Sânțieĭ Vóstte la demnitatea de Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ și Primat al Românieĭ.

Mulțămindu-Vĕ pentru acésta onorifică atențiune,

Vĕ aduc şi în numele fraţilor Episcopĭ aĭ Mitropolieĭ Românilor ortodoxĭ din Ungaria şi Transilvania sincere felicitărĭ la înalta posiţiune, ce, din darul lui Dumnedeŭ, Vi s'a dat în biserica ortodoxa autocefală din regatul învecinat.

In puterea legaturelor spirituale, ce ne unesc, nu vom lipsi, Inalt Prea Sânţite, a Vĕ cuprinde tot-déuna în evlaviósele mele rugaciunĭ, ca bunul Dumnedeŭ să Vĕ conserve şi întarésca puterile sufleteşti şi trupeştĭ, spre a Vĕ împlini sublima misiune cu cele maĭ bune resultate întru marirea Intemeietoriuluĭ sântei nóstre Bisericĭ.

Recomendat cu caldura prea preţióselor afecţiunĭ frateştĭ şi petruns în adânc de dorul, ca sa pot susţinea în puterea vechilor tradiţiuni cele mai cordiale referinţe între organismul bisericei ortodoxe de aicĭ şi între cel al bisericeĭ surore din regatul Românieĭ, Vĕ rog sa primiţĭ încredinţarea deosebiteĭ mele consideraţiunĭ.

Sibiŭ, 8 April 1887.

Al Inalt Prea Sânţiei Vóstre frate în Christos, Arhiepiscop al Transilvaniei, Mitropolit al Românilor ortodoxi din Ungaria şi Transilvania.

(Semnat *Miron Romanul.*

Respunsul Arhiepiscopieĭ din Serbia.

Eminenţieĭ sale, Domnul Iosif, Arhiepiscop şi Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, Primat şi Preşedinte al Santuluĭ Sinod al Românieĭ.

Inalt Prea Sânţite,

Prea iubit frate în Christos şi scumpul meŭ coleg!

Am primit scrisórea fraţasca, cu data din 20 Fe-

bruarie anul curent, prin carea Inalt Prea Sânția Vóstră ațĭ avut bunatate a ne informa că Sântul Sinod al Bisericeĭ autocefale, precum și Corpurile legiuitóre ale Regatuluĭ Român, sub inspirația binefacetóre a haruluı Domnuluı Nostru Iisus Christos, Mântuitoriul Nostru, într'un acord comun aŭ ales pre Eminenția Vóstra, la demnitatea de Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ și de Primat al Românieĭ, în locul regretatuluĭ Domn Calinic.

Cetind prețiósa Vóstra scrisóre, inima Nóstra s'a umplut de o bucurie spirituala. In ea am vedut o dovada despre îngrijirea ce Ve preocupă pentru conservarea obiceıurilor vechı ale Bisericeı Nóstre ortodoxe. Acest obiceiu îșı are consacrarea sa în aplicarea continua prin tóte bisericile autocefale, și în prescripțiele ce recomandă schimbarea scrisorilor și a raporturilor frățeștı între tóte bisericele autocefale, spre a asigura garanția unitațiĭ mareĭ și sânteĭ bisericĭ, înteıneiata de Mântuitoriul omenireı și consacrată pentru tot-déuna prin scumpul sěŭ sânge. In acésta unitate așa de vedita se afla garanția conservareĭ intacte a sântuluı Tesaur al religiuneı, pre care l'a încredințat Marele Apostol scumpuluı seŭ discipul Timoteŭ, și acaruĭ paza ni s'a încredințat nouě depositorıı autoritațeĭ apostolice, în urma fagăduințeı nestrămutate a Mântuitoriuluĭ Nostru, care a dis că pâna în vecı va fi cu Biserica sa. Și de aceia, în puterea acesteĭ unitățı. sântul Tesaur se va conserva neatinse în eternitate.

Ne facem o ideie dréptă despre greutatea sarcineı ce Eminenția Vóstra o luațĭ asupra, atât față

cu sânta Biserică a Domnuluĭ Nostru Iisus Christos, cât şi faţa cu turma încredinţata pazeĭ vóstre. Datoriile acestea sunt mari şi grele, şi puterile omeneştĭ singure, lasate pe séma lor, n'ar putea fi în stare a le împlini. Dar Providenţa eternă privighéză asupra sânteĭ Bisericĭ, precum şi asupra acelor carii aŭ misiunea de a o conduce, şi de aceia, prea iubite în Christos frate, avem ferma speranţa ca A-tot-puternicul ne va ţinea în harul sĕŭ nemărginit, ne va da puterile necesare, va bine-cuvênta silinţele nóstre şi ne va întări în împlinirea sarcineĭ nóstre comune, spre gloria vecĭnicului Pastor suprem şi a sânteĭ sale Biserici.

Nu vom înceta a înalţa calduróse rugăciunĭ pentru Eminenţia Vóstra, până la Tronul celui Prea Puternic, rugându-l de a Ve uşura greutaţile, spre împlinirea scopului ce Providenţa vi l-a asigurat. Recomandându-me din parte-mĭ rugaciunilor Prea Sânţiei Vóstre, Ne bucuram de ocasia ce Ni se ofera de a esprima Eminenţiei Vóstre profundul respect cu care suntem al Prea Sânţieĭ Vóstre în caldurósele nóstre rugăciunĭ

Belgrad, 23 Martie,
1887, No. 524.

frate în Iisus Christos
(Semnat) *Teodosie.*

Ocupațiile Preotuluĭ Român pe lângă cele pastorale, impuse de misiunea luĭ strict religiósă.

In Biserica nóstră, ortodoxă Română, activitatea pastorală a preotuluĭ ar fi de dorit să se întindă pe cât asupra educațiuneĭ morale a parohienilor, pe atâta și asupra educațiuneĭ lor materiale. Există o mare deosebire între preotul ortodox și ceĭ de alte confesiunĭ, respectiv de rolul social și drepturile politice pe care le exercitéză în stat, pe lângă obligațiunile religióse,—lucru de care nu se bucura preoțiĭ celor-lalte confesiunĭ, ca de exemplu preotul papal. Preotul ortodox dotat cu cultură religiósa și devotat misiuneĭ sale, póte a cultiva pe păstorițiĭ seĭ, din tóte punctele de privire, ca orĭ ce preot de altă confesiune creștină.

In Biserica nóstră ortodoxă însă este chiemat de a îndeplini și alte îndatorirĭ sociale și naționale, acomodându-se timpuluĭ și loculuĭ, cerințelor și nevoilor țereĭ. Prin acésta el nu se detrage de loc dela îndatoririle sale canonice curat spirituale, adică: de a pastori enoria încredințată luĭ predicând cuvêntul luĭ Dumnedeŭ, administrându-ĭ sântele Taine și sevêrșindu-ĭ litaniile de care enoriașiĭ aŭ nevoe; apoĭ îndemnându-ĭ prin exemple și fapte la practica virtuților moraleĭ creștine, cuprinse în Sânta Scriptura. Pe lânga acésta îndatorire a sa canonica, ca cetațén și ca Român, preotul se maĭ bucura și de tóte drepturile cu care este învestit orĭ ce cetațén. Prin urmare, daca se bucura de drepturile civile și

politice în Stat, este drept și corect și din punct de vedere religios, de a conlucra după putința sa și în sfera sa și la desvoltarea materială și bunul traĭu al enoriașuluĭ sĕŭ. Ca probe aducem aicea exemple din tótă vechimea, ocupația pastorilor Bisericeĭ luĭ Iisus Christos, episódele din viața unor sânțĭ aĭ Bisericeĭ creștine și în fine îndeletnicirea multora din sânțiĭ părințĭ și marĭ învĕțătorĭ aĭ Creștinismuluĭ din seculiĭ trecuțĭ, cariĭ în orele lor de repaos, în timpul liber, pe care li-l procura misiunea lor pastorală, se dedaŭ la tot felul de ocupațiunĭ manuale, ca decopierĭ de manuscripte, sculpturĭ în lemn, picturĭ, ba chiar și la fabricațiunĭ industriale. Apoĭ cine nu scie că maĭ ales în viața monahala s'aŭ cultivat fórte mult grădinile, cum: altuirea variată a arborilor, îmbunătațirea speciilor, apoĭ a plantelor întrebuințate în nutriment. Exemplele abundéză în tótă viața creștinilor în seculiĭ trecuți.

Posițiunea de care se bucură preotul în enoria sa 'ı procură putința de a influența energic la îmbunătățirea stareĭ sale, ce lasa mult de dorit. Comunele nóstre rurale, în marea lor majoritate, sunt lipsite de locuințĭ igienice ; óre n'ar putea preotul prin influința sa morala și într'armat cu scutul ideilor religióse, sa sfătuésca, sa îndemne pe locuitorul de la țara de a-șĭ construi o casă maı igienica, maı luminósă și în condițiunı maĭ sanĕtóse de cât acele ce le construesc eĭ asta-ḑı? Mult depinde starea de sanetate a individuluı de la locul în care traește. Din experiența cunóscem cu toțiı ca marea majoritate a comunelor nóstre rurale sunt lipsite de orı-ce culti-

vare, de exemplu: grădinĭ de arborĭ, legumĭ și de orĭ-ce alte sĕmanăturĭ în straturı, ce ar contribui la o viaţa maĭ comodă și maĭ satisfăcĕtóre din punct de vedere nutritiv. Te prinde o oróre, când îţĭ aruncĭ privirile asupra unora din-satele nóstre româneștĭ! Spinĭ, holerĭ, ciuline, matragune și tot felul de plante netrebnice și rĕu-facĕtóre, displăcute privireĭ și bunuluı simţ, încunjura casa miseră și povârnită a locuitoruluĭ nostru Român. Adese aceste plânte sunt așa de prospere, din causa grasimeĭ teritoriuluĭ din jurul caseı, în cât în ano-timpurĭ ploıóse cresc până la streșina caseı și-ĭ maĭ închide și puţinul aspectul și lumina ce o maı póte avea! Tóte aceste ar putea ușor disparea, după opiniunea nóstra, prin influinţa morala a preotuluı parohial. Tóte condiţiile teritoriale sunt favorabile uneĭ cultivarı simple de o cam data, și prin care s'ar scapa de multe nevoĭ locuitorul nostru, și ș'ar procura maĭ multe încă articule de nutriment cu cea maı mica cheltuiala. Adese în jurul caselor ţeranuluí nostru noí nu vedem astaḑı în majoritatea localitaţilor, în partea câmpuluĭ, nu ḑıc pomı roditorĭ, dar nicĭ selbaticı, nu straturĭ de legume, ce ĭ-ar îndemâna atât viaţa, dar nicĭ măcar o iarbă curată, care ĭ-ar înlesni în parte nutrirea animalelor sale casnice. In jurul caselor lor, trecetorul nu vede dar de cât spinĭ, ciulinĭ, mătrăgunĭ și o mică carare printre care patrunde cu greutate câte odată la casa sa. Oare n'ar putea preotul nostru Român prin activitatea sa pastorală, folosindu-se de influinţa sa morala, a stârpi măcar în parte acest rĕŭ, îndemnându-l a-șĭ cultiva teritoriul din

jurul caseï sale și din care ar profita atât de simțitor pentru nutrirea sa? Oare preotul, ca cel maı inteligent în comuna, ca parintele spiritual al eı, n'ar trebui să dea el ântaiŭ exemplu prin cultivarea raționala a teritoriuluï seu bisericesc, altoind diferițı arborï în timp când nu are alta ocupație pastorala; cultivând straturı de legumı, pe care vedêndu-le sa se îndeımne enoriașiı sĕı de a-l imita? Apoï acésta ocupație pacımica și inocentă n'ar fi de loc în contra-dicere cu misiunea sa pastorala. Sub amenințarï de epıtimiı sa influențeze asupra enoriașilor de a face și eı asemenea. Nu se póte contesta, că un preot ortodox și cu inima românéscа n'ar putea face fórte mult bine locuitoruluı nostru pentru a-șı putea procura o viéța maï comoda și un nutriment maı bun. De la modul traiuluï depinde, în mare parte, vigórea și sanĕtatea, și putem dice, și chiar viața îndelungata a țeranuluï. Pe lângа acestea, acésta ocupație a preotuluï nu numaï ca nu este în oposițiune cu marile principiı ale religieı luı Iısus Christos, care aŭ adus renascerea omuluï din tóte punctele de vedere, ci tocmaï, dupa noï, este obligat de a învĕța pe popor. Ar comite din contra un vițiŭ anti-creștin și ar putea fi considerat de suicid acela care nu ș'ar nutri bine corpul sĕŭ și nu ș'ar îmbraca satisfacetor trupul seŭ. Țĕranul nostru ducênd o viață muncitóre nu va putea resista mult timp osteneleı grele, daca nu se va nutri bine și substanțial. Prin munca individul perde din vigóre, prin nutriment bun și repaos potrivit șı-o recaștiga. Ast-fel dar preotul ar fi de dorit ca să explice parohienilor aceste principiï de să-

nĕtate şi robustitate. Nu este apoĭ necompatibil cu misiunea pastorală, maĭ ales în comunele nóstre rurale, nicĭ cultivarea stupilor, care tot-déuna a fost o artera de avuţie însemnată pe pămêntul românesc. Eraŭ timpurĭ când céra şi mierea de pe teritorĭul românesc făcea un comerţ mare, maĭ ales în Orient.

Pentru a putea preotul să întrebuinţeze cu mult succes în predicile sale, spre a convinge pe locuitoriĭ şi păstoriţiĭ sĕĭ, tóte locurile din Sânta Scriptură, atât a Vechĭuluĭ cât şi a Nouluĭ Testament, în care sĕ îndémnă şi se laudă munca pămêntuluĭ, se oblige şi se pedepsască spiritualmente pre cel leneş, trebue să consulte istoria nóstră naţională, datinele şi ocupaţiile locuitorilor noştri în seculiĭ trecuţĭ şi să-ĭ îndemne la aseminea întreprinderĭ. Cine se îndoeşte de acest adevĕr, că adica intra direct în misiunea pastorală a preotuluĭ şi îngrijirea luĭ de a învĕţa pe păstorit de a-şĭ cultiva pamêntul seŭ, a-şĭ îngriji de locuinţa sa spre a fi igienica şi a-şĭ pune semanăturĭ în jurul caseĭ sale, cine, ḑicem, se îndoeşte, n'are decât a ceti capitulul 13 din Evangelia St. Matheiŭ, cap. 12, 15, 17 etc. din St. Evanghelist Luca; în fine tot Leviticul, care este plin de precepte biblice, prin care se îndémnă omul la lucrul câmpuluĭ.

Preotul maĭ ales ar putea desvolta şi însădi din noŭ în enoriaşĭ cultivarea albinelor; folosul practic ce ar resulta din cultivarea lor ar fi : scăparea bisericilor de lumînarile de parafină şi îmulţirea miereĭ ca element necesar pentru nutrimentul poporuluĭ; Apoĭ căştigurile băneştĭ ale locuitorilor, rĕmânerea în ţară a uneĭ sume colosale, care astăḑĭ se

trimite în streinătate pentru lumînărï etc. Cheltuelile cu cultivarea şi întreţinerea albinelor sunt enorm de micï faţă cu producţiunea ce daŭ, acésta o ştim din experienţă.

Când ţěranul nostru ar vedea profitul ce trage preotul din cultivarea albinelor, când preotul prin predicele şi sfătuirile sale ar îndemna pe popor la cultivarea stupilor, óre putem presupune că vědênd eï folósele, n'ar întreprinde acéstă frumósă şi delicată ocupaţie....?

Am vědut în casa părinţilor meï profitul ce aducea cultivarea stupilor. ·Calculul este acesta : O dógă pentru stup costa 1 1/2 leŭ şi póte dura între 15—20 de anï. Tóte cele-lalte cheltuelï sunt fórte micï. Localul de stupărie nu póte costa mult, cacï două pogóne sunt suficiente; şi apoï şi din aceste póte profita şi de iarbă. Pentru ase putea atinge acest scop şi întroduce între locuitorï gustul de a cultiva albinele, trebue ca preotul să încépă întâï, trebue el să arate prin fapte enoriaşuluï sěŭ ce profit póte avea.

Tot de la preot depinde în cea maï mare parte ca ţeranul nostru să mănânce maï bine, pentru ca să fie maï viguros, spre a putea lucra maï mult. In ajungerea acestuï scop, rolul preotuluï nostru Român este fórte mare. El singur îl póte sfătui şi convinge că producţiunile sale casnice: paserï, ouě, unt, brânză etc. să le consume el însuşï; ïar să nu le vêndă la cârciumarï pentru běutură; şi să-l convinga că vinderea obiectelor de nutriment la cârciumar pe běuturï spirtóse este vătămătóre sănetăţeï luï, ruinătóre moralităţeï luï, şi că în sfîrşit este rădăcina a o sumă de viţiï

pedepsite și de ómenĭ și de Dumnedeŭ; să-l sfătuéscă și sa-l convinga că chiar și în sântele posturĭ póte sa se nutrésca substanțial, mancând : bob, mazare, fasole pieşte etc. şi nicĭ odata numaı simpla mămaliga; facêndu-l sa înțeléga ca nu mâncarea saŭ neımâncarea neva pune înaintea luı Dumnedeŭ; făcêndu-l să pricépă ca în zadar va posti post riguros, și apoĭ se va deda la bețiı şi alte fapte necuviinciόse și daunătóre sănetațeĭ. In fine făcêndu-l sa știe una şi buna, ca: dupa sânta lege creştină sĕ condémna înbuıbarea, se combate mâncarea variată, luxósa și deliciósă, care duce la ruină, iar nu mâncarea sobră, substanțială și atâta de cât are necesitate neînlaturata corpul nostru. Apoı tot dupa sânta nóstra lege creştina sa-l înveţe sa știe ca postul adevĕrat este maĭ întâĭ acel intelectual, adica: înfrânarea de a face reu și abținerea de la vițiĭ, furturĭ etc. pentru că fară de acesta, postul material devine un simulacru și chiar ipocrisie. Este dar de datoria preotuluĭ ortodox și cetațén Român să înveţe și să deprinda pe enoriaşiĭ seı de a se nutri sobru, și substanțial, spre a fi sănetoșı, viguroșĭ şi capabilı în tot-déuna de munca. Beția este flagelul cel maĭ cumplit ce loveşte şi ofelește populațiunea rurala. Acest vițiŭ e oribil, cacĭ omul beat este ca și un nebun, fara consciința de faptele luĭ și fară putința de a se abținea de la reŭ. Probabil ca s'ar aduce o ameliorare mare și în acéstă privire stăreĭ deplorabile a țeranuluĭ nostru, daca s'ar putea reuși, maĭ ales prin preoțĭ, de a fi bine nutrit. Lipsa de nutriment adesea îl împinge la beție, prin urmare preotul póte contribui fórte mult la combaterea acestuĭ rĕŭ,

ce predomină populația rurala. Un alt mijloc eficace ar fi de a-ĭ convinge că Duminicile și Serbatorile marĭ sunt ḑile afierosite de D-neḑeŭ, pentru ca sa-l laude, și individul sa se repauseze, spre a-și recapața forța perduta din ḑilele precedente cât au lucrat, și ca acésta-ĭ adeverata închinare ce el datorește sa o aduca luĭ Dumneḑeŭ; ĭar nu orgiile și bețiile de tóta ḑiua în Duminicĭ și Sĕrbatorĭ, dupe cum se practica acum, pentru ca acésta este cea maĭ mare profanare și neorânduéla fața de Dumneḑeu.

Serbatorile sunt ḑile de respect și venerațiune, ĭar nu de desfatarĭ și corupțiunĭ. In fine noĭ admitem, ca prin un cler bine instruit și abil în arta pastorieĭ, un cler național, ca acela al Bisericeĭ nóstre ortodoxe, póte conlucra fórte mult la îmbunatațirea stareĭ decaḑute a țeranuluĭ nostru, maĭ mult de cât orĭ-ce disposițiunĭ legislative și administrative, pentru cuvêntul ca, nu li s'ar impune, ci li s'ar forma convingerea: ca tóte îndemnurile, sfatuirile și chiar amenințarile parinteluĭ lor sufletesc sunt numaĭ și numaĭ în folosul lor și afara de orĭ-ce interes strein. Am dori ca preoțiĭ noștri Românĭ sa încerce aceste mijlóce și suntem sigurĭ că în scurt timp, prin buna-voința și rabdare, vor obținea resultatele cele maĭ bine-facetóre pentru prosperarea morala și materială a poporuluĭ românesc.

C. E.

MATERIAL PENTRU ISTORIA BISERICÉSCA A ROMÂNILOR

I.

Pâna la finele seculului al 17 aproximativ, Preoţii noştri Românĭ purtau tóte greutăţile, darile şi unele din angarii caşi locuitorii. Impositele, darile şi angariile variau însa adese în ambele Principate dupre împrejurari şi dupre interesele şi viderile politice ale Domnitorilor. Spre a se dovedi acésta, dam publicitaţei urmatorul Hrisov domnesc die *1693*, din timpul Domnitorului Constantin Basarab Brâncovénu, prin care uşuréza de parte din darĭ pe Preoţii ţereĭ Româneşti. Principalul punct ce hotaraşte Hrisovul este acesta: Ca birul ce au a-l da sa-l platésca separat şi nu la un loc cu locuitorii; dar bir tot plateau înca. Impositul birului se stabileşte însa pe Eparhiĭ şi în analoghie cu întinderea eparhiala. Aşa Eparhia de Buzeŭ trebuea a plăti pentru Preoţii ei suma de 2,000 ugi, în 4 sferturi, câte 500 ugi la sfert. Acésta *ruptóre* s'au socotit ca o mila domnésca, adică de a-i lasa pentru a-şĭ plăti separat dajdea lor, şi acésta în urma jaluirei Preoţilor din districtul Buzeu şi Slaam Rômnic (Rômnicul Sarat). Eparhia Mitropoliei s'a hotarît a plati suma de 7,000 ugi, platita, în patru termine, câte 1750 ugi la termin. Eparhia Rômnicului (asta-ḑi şi Noul Severin numită) a avut *ruptóre* de 2,800 ugi, tot în patru termini platita suma, câte 700 ugi la sfert. Darea se vede că era pusa după estinderea eparhiala. Pe acele timpuri Metropolia Ungro-Valahiei cuprindea 9 districte, din care în urma detaşându-se doue districte, s'a format Episcopia de Argeş. Eparhia de Rômnic numera 5 districte, caşi asta-ḑi; iar cea de Buzeu 3 districte. Pentru acest cuvênt şi sumele impositelor variaza dupa analoghia districtelor. Actul de aranjamentul platirei darilor a fost facut pentru tóte Eparhiile ţerei Româneşti, de şi cerirea au fost adresată Domnitorului numai de preoţiĭ din Eparhia Buzeuluĭ. Darile le platea nu numai Preoţii, dar şi Diaconii. Cele-lalte dari, ca oeritul, dejmaritul, vinericiul sa-l plătéscă în banĭ, iar nu în natură, spre a nu avea supararı din causa strîngĕtorilor. Acésta însamnă ca strîngetoriĭ de dări erau cam aspri, de nu chiar barbarĭ în perceperea biruluĭ şi a celor-lalte darĭ, şi că Preoţii au fost nevoiţi a cere la Domnie de a fi separaţi de locuitori. Tot acest Hrisov ḑice ca li s'au iertat darile mici — *mărunte — ce li era asupra lor, ca sĕ aĭbă resuflare, să pótă fi de paza sfintelor Biserici*. . . . .

Carte a tuturor preoților, carii se află în Eparhia Episcopului de la Buzĕŭ.

Давать Господство ми сіе повелѣніе. Tuturor Preoților i Diaconilor, carii sunt în Eparhia parintelui Episcopului dela Buzeu, den trei judéțe, den Secuéni, den Buzeu și den Slaam Râmnic. Pentru ca au venit preoții aceștea înaintea Domniei méle în Divan de s'au jaluit pentru rêndul dajdiilor, ca viindu-le adese, fórte le paasa și le iaste cu nevoe; și pohtind ei ca sa le fac Domnia mea ruptóre pre an, Domnia mea înca am socotit împreuna cu toți boiarii Domniei méle ca să nu fie suparați în tótă vrémea cu dajdii în rênd cu țara; și le-am facut Domnia mea ruptóre de bir ca să aiba a daarea toți Preoții și Diaconii dentr'acéste trei judéțe, ce sînt în Eparhia Episcupiei dela Buzeu, pre an câte *ugĭ* 2,000. Insa acești bani sa aiba aĭ daare într'un an de 4 ori: la I-a, séma *ugĭ* 500, și la Haracĭ iar *ugĭ* 500, și la séma a doua *ugĭ* 500, și tómna înca sa aiba a daare *ugĭ* 500, care se fac peste tot *ugĭ* 2,000. Iar de alte dajdii și orânduiale câte ar mai ieși dela Vistieria Domniei méle preste an în țaară, pre sîliști și pre orașe, de tóte de acéle nici un ban, și nicĭ o bântuéla sa n'aiba ei cu casele lor, și cu feciorii lor, ce vor avea nedespartiți den casa și cu bucatele lor. Nici sa se traga bucatele lor pentru dajdiile altora ce or fi pre sîliști și pre târguri, far decât numai sa aiba a-și daare ruptórea lor, cum iaste mai sus disa. Iar pentru oeritul, dejmaritul, vinericiul, dupa obiceiu sa și-l platésca cu bani, pre ce le-ar face, și vinericérii carii vor hi, sa n'aiba voe a le luarea buți cu vin pentru vinericiu, ci numai bani, nici sa dea chiria buților, céle de vinericiu și poclonul de nume pol bani 12, mai mult nu. Pentru că m'am milostivit Domnia mea de le-am facut Domnia mea acésta rumptóre și aședamênt sa hie statatóre, și iam iertat de dajdiĭ marunte, ce le era asupra lor, ca sa aiba resuflaare, sa pótă fi de paza sfintelor Biserici cu slujba, ca sa pomenésca pe Domnia mea și pre toți creștinii; iar alta bântuéla mai mult den cât le-am făcut Domnia mea rumptóre sa n'aiba nici de unele câte ar ieși preste an în țara Domniei méle. Drept acéia poruncesc Domnia mea Dumnia-vóstra boiari, carii veți fi trimiși într'acésta parte de loc, orĭ cu ce orânduéla de dajdii, cislașĭ și strângetori de banĭ, întru nici unele pre acești Preoți i Diaconĭ și preotése serace, care au remas cu copii, de-și trag birul preoțesc, sa nu-i în-

veluiţi, nici sa-i amestecaţi la nici o daajde, ci fórte buna pace să li daţi. Aşişderea poruncesc Domnia mea și voue tuturor slugilor Domniei méle, ori slugi Domneşti, au boiareşti, ori cari cu ce slujba şi orânduéla veţi umbla pre acolo, daca veţi videa acésta carte a Domniei méle, iar voi toţi sa aveţi a ve feri de aceşti preoţi, de casele şi de bucatele lor şi de feciorii lor, nime de nimic sa nu-i bântuésca, afara din ruptórea lor ce li iaste. Ca ori carii s'ar ispiti a li face vre-un val piste porunca Domniei méle, unii ca aceia nu bine sa ştie ca vor petréce de catre Domnia mea, rea scârba și mare certare; și am întarit acésta cu 12 boiari mari, pre anume.... Mai 29. Leat. 7206.

Aseminea s'au facut și Hrisovul preasfinţitului parintelui nostru Chir Theodosie Mitropolitul ţerei, însa pentru preoţii din Bucureşti şi din Târgovişte şi preoţilor Sânţiei Sale din 9 judeţe sa de a într'un an *ugi* 7,000. Aceşti bani sa-i dea într'un an de 4 ori; la o parte pol *ugi* 1750.

Aseminea s'au facut Hrisovul Sfinţiei Sale parintelui nostru Chir Ilarion Episcopul Rômnicul pentru preoţii ce sunt în Eparhia Sfinţiei Sale, adeca în 5 judeţe, ce sunt dencolo de Olt, ca sa dea într'un an însa *ugi* 2,800; şi aceşti bani sa se dea într'un an de 4 ori; la o parte pol *ugi* 700.

II.

Un alt Hrisov tot al Domnului Constantin Basarab Brâncovénu, prin care se decide ca în loc de a da bani, pe discul când Domnitorul şi boerii se duceau de luau anafora, sa li se platésca Preoţilor și gramaticilor, ca înlocuire acelei sume, din Vama ţerei, o suta de taleri pe an, platiţi în doue rênduri, câte 50 de taleri.

Acésta Biserica purta numirea de *Biserica dela scaunul Domnesc*, adeca Biserica Domnésca.

Cartea preoţilor dela Besérica domnésca den Bucureştĭ pentru banĭĭ de mila ce li se da pre an.

Милостію Божіею Іѡ Константин Басараба и Господинъ всеи земли Уггро-Влахійское Дават Господство ми Повелѣніе Гоподства ми. Parintelui popei Fotie Clisériul împreuna cu ala-lalţi preoţi și diaconĭ i gramăticĭ, carii sînt clirosul Sfintei Besérici dela scaunul Domniei méle den Bucureşti, ca sa le fie lor mila dela Domnia mea pre an, sa

aiba a luarea den Vama târgului Bucureştilor taleri o suta. Insa aceşti bani sa aiba ai luarea preoţii jumatate la sfeti Gheorghie taleri 50, şi la sfeti Dimitrie iar pre jumetate taleri 50. Pentru ca avênd preoţii aceştia obiceiu la tóte ḑilele mari şi la praznice când miruea de li se da bani dela Domnia mea şi dela boiari, şi dela alţi creştini. Iar acum Domnia mea am socotit denpreuna cu sfinţia sa parintele nostru Chir Theodosie, Mitropolitul ţerei, şi cu toţi cinstiţii boiarii cei mari ai Divanului Domniei méle, şi pentru ca sa fie şi preoţilor mai de folos şi pentru cinstea Beséricei, de am rîdicat acest obiceiu, ce au fost; şi le-au facut Domnia m a acésta mila, ca sa aiba a luarea preoţii acésta suma di bani în toţi anii precum iaste mai sus ḑis. Iar acest obiceiu vechiu ce au fost mai denainte sa numai fie. Numai sa aiba a mirui preoţii la praznicele cele ce arata tipicul; iar alţi bani preste an pentru mirsa nu li sa mai dea; şi dupa socotéla acésta, ce am facut Domnia mea cu tot sfatul, dat-am şi acésta carte a Domniei méle la mâna preoţilor dela acésta sfânta Besérica, ca de acum înainte sa aiba a-şi luarea acésta mila, ce le-am facut Domnia mea, dupa cum mai sus s'au scris. Drept acéia poruncesc Domnia mea şi voue pârcalabiloi de târg, carii veţi fi pre ani, pe vremea târgului de aicea den Bucureşti, daca veţi videa acésta carte a Domniei méle, iar voi sa aveţi a dare preoţilor din an în an acésta suma de bani la vréme deplin, cum scrie mai sus. Intr'alt chip sa nu fie. Şi am întarit cartea acésta cu tot sfatul şi cu toţi boiarii Divanului Domniei méle. Pan Cornea Brailoiul vist. Ban. i Pan Stroe Leurdeanul vist. Vornic. i Pan Dincu Rudeanul vel Log. i Pan Mihai Cantacuzenu vist. Spatar i Pan Şerban vist. Vist. Pan Vergo-Vinclicin. i Pan Dumitrache Caramanliul vist Post. i Pan Scarlat vist. Pit. i Pan Radul Isvoranul vist. Stol. i Pan Radul Golescu vist Com. i Pan Iorga vist Slug. i Pan Constandin vist. Pit. şi ispravnic Ştefan Cantacuzenu Vel Logofat. Şi s'au scris cartea acésta în oraşul Scaunului Domniei méle in Bucureşti întru al ḑecelea an den domnia Domnii méle de Isar logofeţelul ot Bucureşti. Dela Adam pâna acum numerul anilor 7206, Apriil 23, iar dela naşterea Domnului Nostru Is. Christ. 1698.

III.

Acésta carte domnéscă data la 1727 ni spune clar suma aprópe fabulósa de céra ce producea ţara Românéscă, şi care cultura asta-ḑi este fórte neglijata. Cartea constata ca perceperea vamei mierei şi a cerei se facea prin un funcţionar, care-şi avea

de sigur agenţiĭ seĭ şi care singur avea dreptul exclusiv de a incasa darile de vama dela céra şi miere. Dăm aicea şi lista sumei de ocale de céra, la care era supus fie-care district. Din lista se constata ca erau aprópe 10,000 ocale de céra datore ţara a da Turcilor anual; dar óre miere câta suma trebuea sa fie?

Carte de Vama Cereĭ şi a Mĭereĭ.

Milostiiu boj. Io Neculae Alexandru Voevod gpd. davat....... povelénie gospod. Boerului domniei méle...... caruia i-am dat Domnia mea vama cerei în credinţa, ca sa fie volnic cu acésta carte a Domniei méle sa aibă a ţinere vama cereĭ; în anul acesta însa muntele şi den apa Oltuluĭ încóce, den tóta ţara Domniei méle, sa aiba a luare vamă de la tot omul, cine ar trece cu céra, au cu miare; au de colo încóce, au dencóce încolo, după obiceiu. Ori de la ce neguţator ar strânge miare şi ceara ş'ar avea sa o treacă de aicĭ den ţara Domniei méle într'alta parte, macar turc sa fie, au grec, au serb, au arbanaş, au moldovén, au ungurén au macar ce neguţator ar fi, macar sa fie şi din stupinele lor, de la toţi sa aiba a luare de buţi cu miere nescursa pol. taleri 1 şi de oca de ceara pol. bani 2, dupa obiceiu, cum s'au luat şi pân'acum. Iara pe care neguţatoriu i-ar afla umblând cu meşteşuguri, ascunẓênd vama domnésca, de la unii ca aceia sa fie volnic boiarul Domniei méle sa aiba a luare vama îndoita şi sa le faca şi certare. Aşişderea poruncesc Domnia mea şi voue tuturor schilélilor de pe la schele şi voue tuturor vameşilor de pe la vaduri, şi capitanilor dupe margine pe unde se va întâmpla a veni niscai negustori cu povóra de ceara sau cu buţi de miare nescursa şi ar vrea sa treaca într'alta ţara şi nu vor avea revaşele boiarului Domniei méle de plata, sau, de va fi avênd şi revaşele de plata, pe care le va scrie revaşele, sa-i lasaţi sa treaca cu pace; iar cât ar trece mai mult şi ar fi neplatita sa-i apucaţi sa-şi plateasca fie-care vama dupa obiceiu. Iar unde s'ar întâmpla niscai sîlnici sa stea împotriva a nu-şi da vama, au turc, au ori cine ar fi, pe toţi sa-i apucaţi sa-şi dea vama deplin, far'de voea lor. Ca ori pe la ce vame s'ar intâmpla a tréce niscai negustori cu miare, au cu ceara şi nu ar fi vama platita, aceia sa ştie ca vor plati de la casele lor tóta p[illegible] e va fi. Drept acéia poruncesc Domnia mea şi voue tutuor schilélilor de pe la schele, ori pe la a cui şchela s'ar

întêmpla a trece ceară den ţara Ungureasca încóce, sa aveţĭ a-ı lasare sa tréca far'vama; cacı că vaına cereı ıaste vênduta osebĭ. Intr'alt chip sa nu fie . . . . . . Ghenar. 6 Leat 7235.

Rândueala cereĭ împĕrăteştĭ anume: August 24. Leat 7215.

Slaam Rômnic.....	oca	850
Buzeu............	„	550
Saah i Prah.......	„	1,000
Ialomiţa..........	„	500
......Dâmboviţa...	„	1,300
Vlaşca............	„	700
Teleorman........	„	950
Muşcel i Argeş.....	„	500
Rômnic...........	„	500
Olt....	„	350
Vâlce.............	„	500
Dolj i Gorj........	„	700
Mehedinţı i Dolj....	„	1,500
Total	oceı	9,500

Banıĭ ce se dă Balgi Başeĭ pentru cheltuéla cereĭ cum arată în jos anume. Octomvrie 25. Leat 7215.

6 Talerı pentru scóbe, pentru roşina i alte cheltuele.

6 pol. Tal. pentru rogojinı i lemne pentru fiertul cereı.

6 pol. Tal. pentru rogojinı.

Leat 7200. Septemvr. 29.

Rândueala mĭareĭ şi a cereĭ împĕrăteştı ce se da la Balgi Başa dupĕ obiceiu.

341 pol. Cântare miere. Cântariu pol. Tal. 3. ce'sŭ ugı 1023 pol.
9,000 oca ceara, oca pol. banı 100. ce'su ugı 4500.
Tal. 33 şi 66 uglı ıaste navlonul.
66 pol. 33 ugı ıaste darul Balgi Başeı.
60 ugı o pacé de Samur.
100 ugı darul luı Muıpac Emin.
900 bolgarı de sare.

IV.

Iata şi lista enorma de banı, ce anual dadeau ca ofrande orı ajutorurı Românii în Orient şi în special la st. Munte Athos. Acéta lista este de mare preţ, pentru ca ni spune clar ca religia ortodoxa a fost susţinuta în cea maı mare parte şi în cele maı multe localitaţı de catre Românı în seculii 16, 17 şi 18. Prin acesta nu trebue a crede ca aceştı banı erau numaı pentru susţinerea Monastirilor propriu ḑise, ci mare parte din aceştı banı, Grecii îĭ ıntrebuinţau în susţinerea şcólelor de prin Monastırı şi de prin alte localitaţı.

Orı ce ochiu nepartial privind aceste de mai jos cifre se va surprinde de adeverul: ca noĭ Românii am ajutat fórte mult popórele subjugate de Turci, ca pe Greci, Macedo-Români, Serbi, Bulgari şi pe tóte cele-lalte naţionalitaţi din imperiul Turcesc.

A nega cine-va acest adever, este a nega veritatea acestor cifre, ce urméza, şi care sunt autentice, scrise între anii 1690—1730.

Hrisóvele de mila ce li se dă pe la Mănăstirile den ţara turcéscă şi dela Sfetagora, care ĭaŭ pre an dupre cum scriu în jos anume: Ghenar Leat. 7210.

1). Hrisov a sfintei Manastiri Vatopedi............	bani	20,000
Şi ostenitorilor...........................	„	1,000
2. Hrisov dela o manastire dela Sfetagora hramul sfeti Ioan Botezatoriu......................	„	8.000
3. Hrisov dela o Manastire Capinul hramul sfeti Necolai...............................	„	3.000
Şi ostenitorilor...........................	„	1,000
4. Hrisov ce iaste facut de Şişmond Craiu.......	„	6,000
Şi ostenitorilor...........................	„	500
5. Hrisov a Manastirei Prisu..................	„	4,000
Şi ostenitorilor...........................	„	300
6). Hrisov a Manastirei Pantocrator.............	„	3,000
Şi ostenitorilor...........................	„	300
7. Hrisov a Manastirei sfeti Ioan Ruschii.........	„	7,000
Şi ostenitorilor...........................	„	1,333
8. Hrisov a Manastirei ce se numeşte Patmos......	„	4,000
Şi ostenitorilor...........................	„	1,000
9. Hrisov la o Mânastire den ţara grecésca dela Pogoiani, Adormirea Precistei..................	„	3,000
10. Hrisov dela o Manastire dela Anadol, ce se chiama Sumelà, Adormirea Precistei.........	„	12,000
11. Hrisov dela o Manastire Bro leţ den târgul ce se chiama Policenii, între Arghirocastru facuta de Pogonat Imperat, hramul Preobrajeniei, însa pre an.	„	9,000
Şi ostenitorilor...........................	„	1,000
12). Hrisov ce s'au facut unui Vladica, pre nume Nictarie Serbu, ca se vie al treilea an odata sa ia mila.	„	6,000
Şi ostenitorilor...........................	„	1,800

Facut iaste Hrisovul dela luna lui Ghenarie în 8, cursul anilor Leat 7210.

13). Hrisov dela o Manastire ce iaste în Magura A-

thonului hramul sfeti Mihail Sinadului, care sfântul seu cap au isbavit lacustele; pre an....	bani	6,000
Şi ostenitorilor..............................	„	500
14). Mai 26. Leat 7210. S'au facut un hrisov la o biserica ce se numeşte Halchi den Ostrovul Mareĭ Albe, care iaste lânga Ţarigrad, hramul Adormirea Precistei; pre an.................. ...	„	6,000
Şi ostenitorilor..............................	„	1,000
15. Aug. 4. 7211. Un hrisov la o Manastire ce se chiama Proti den Ostrovul Marei Albe. hramul Preobrajenia, are mila pre an taleri 100 şi viitorilor de acolo taleri 68.		
16). Un Hrisov la o Manastire dela Janina, ce se ḑice la Ostrov, hramul Preobrajeniei.............	„	3,000
Şi viitorilor.............................	„	300
17. Hrisov ce se chiama Panaghia Dorohtianii, lânga Janina, hramul Naşterea Precistei.......	„	4,000
Şi viitorilor..............................	„	900
18. Leat 7214 Noemv. 6. Hrisov dela o Manastire ce se chiama Milişeva, hramul Inalţarea Domnului şi spasitorului nostru Is. Christ., unde repoase sfântul trup a sfintei Savei.............	„	10,000
Şi ostenitorilor............................	„	1,000
Ispravnic Savva ceauşul Spataresc.		
19). Leat 7214. Hrisov dela o Manastire Studeniţa d la ţara Serbésca...........................	„	6,000
Viitorilor................................	„	500
20). Leat 7216 Septemv. 11. Facut-au Maria Sa mila Manastirei Surpatele sa ia din jăgniţa obştei de grâu pe an 108 cu hrisov.		

V.

Pentru curiositate, dam aicea publicitaţei lista din anul 1695, în care se espune suma de bani şi presentele ce dadea Domnitorul la Joia cea Mare, la maslul Domnesc. . . . . .

LEAT 7203.

Maslul Măriei Sale lui Voda la Joi Mari, cui ce se de la Vladica i Episcopi i Egumeni după obicciu, cum scrie în jos, anume:

Parintele Vladica 1 Mahrama de sîrma za Tal. 3.

4 Episcopi, patru mahrame cu fir i post. Tal. I. pol.

6 Egumenĭ, 6 mahrame de mijloc i post. Tal. I.
Clisiarh domnesc I mahramă i Tal. I.
Doĭ popĭ de la Biserică 2 mahrame i post. Tal. I. pol.
Un popă de la Biserica domneasca I. mahrama i tal. pol.
2 Diaconĭ 2 mahrame próste i post. Tal. I.
2 Diaconĭ aĭ Vladicaĭ 2 mahrame i post. Tal. I.
3 Grămaticĭ psalțĭ pol. Tal. post. ug. Tal. I. pol.
6 Gramaticĭ micĭ pol. or I. ug. Tal. I. pol.
1 Tulpan coțĭ 10 la parintele Vladica la umivenie câte pol. banĭ 40, ce'su talerĭ 3.
Una fotă dĕ matasa parintelui Vladicaĭ za Tal. IV.

C. E.

PROFEȚIILE MESIANICE

(Urmare; Vedĭ No. 6, Anul XI).

§ 3. *Profețiile luĭ Daniel despre succesiunile imperiilor.*

Afară de profeția luĭ Daniel, pe care am vĕḑut'o, se maĭ citez și altele, în care prevestește el înălțarea și căderea a patru regate, cărora va succeda al cincilea, care nu póte fi alta de cât domnia spirituală a luĭ Is. Chr.

1. In capitulul al 2-lea, Daniel descopere și explică luĭ Nabuchodonosor un vis pe care-l uitase. Acest rege vĕḑuse o statue, a căreĭ cap era de aur, pĭeptul și mânile de argint, pântecele și cópsele de arama, ĭar piciórele parte de fier și parte de lut; acéstă statue a fost sfarâmata și sdrobită de către o pétră care se deslipise de la sine și fără de mână omenéscă, și apoĭ pétra crescênd, a devenit un

munte mare care cuprindea tot pământul. Daniel descopere regeluĭ, că cele patru părțĭ din statue însémnă patru regate, dintre care al Chaldeeĭ este cel dintĕiŭ și după care se vor ridica pe rând altele treĭ, și termină ast-fel : *Și în dilele împĕraților acelora, va scula Domnul D-deul ceriuluĭ împĕrăție carea în vecĭ nu se va strica, și împĕrăția luĭ altuĭ norod nu se va lăsa, mărunți-va și va vêntura tóte împĕrațiile, ĭar aceĭa va sta în vecĭ. In ce chip aĭ vĕdut, că din munte s'a tăiat pétra fără de mână, și a mărunțit lutul, fierul, arama, argintul și aurul : D-deul cel mare a aretat împĕratuluĭ cele ce vor să fie după acestea; și adevĕrat este visul și credinciósă tâlcuirea luĭ.*

In capitulul șepte, însușĭ Daniel are o videnie : în primul an al domnieĭ luĭ Baltazar la Babilon, el vede nóptea patru feare care es una după alta din mare, avênd diferite forme, fórte înfricoșate ; maĭ ales a patra era cu deosebire înspăĭmântătóre, ea sfâșia, sfărâma și călca totul în picióre ; atuncĭ se aședară scaune și Cel vechiŭ de dile a ședut în tótă maĭestatea sa, încunjurat de un milion de asistențĭ.

Judecata începu și cărțile se deschiseră. Feara a patra se gasi ucisă, ĭar corpul eĭ tăiat și aruncat în foc. Cele-lalte feare ĭar îșĭ perdură puterea. Vĕdut-am întru vedenia nopțeĭ, prourméză Daniel, și ĭată pe noriĭ ceriuluĭ, ca un fiŭ omenesc venea, și până la Cel vechiŭ de dile a sosit, și înaintea luĭ s'a adus; și s'a dat luĭ stĕpânirea și cinstea și împĕrăția și tóte noródele și neamurile și limbele luĭ vor sluji, și stĕpânirea luĭ, stĕpânire vecĭnică, carea nu va trece, și

împĕrația luĭ nu se va strica. Ingrozitu-s'à duhul meŭ întru mine, eŭ, Daniel, și vederile capuluĭ meŭ împreună me tulbură. Și m'am apropiat de unul dintre ceĭ ce sta, și adevĕrul cercam dela el pentru tóte acestea; și mi-a spus mie adevĕrul, și tâlcuirea cuvintelor mĭ-a arĕtat mie. Aceste patru feare, patru împĕrațiĭ se vor scula pre pământ, care se vor strica, și vor lua împerația sânțiĭ Celuĭ prea înalt și o vor ținea până în vécul vecilor.

Intrunesc aceste doue profețiĭ din capitulul al doilea și al șéptelea al luĭ Daniel, pentru că aŭ acelașĭ obĭect; și una și alta prevestesc patru monarchii, care aveaŭ sa se înalțe succesiv; și în amândouĕ se vorbește de aceléși imperiĭ. Cele petrecute dovedesc, ca în fapta s'a aflat numerul acesta, și fie-care s'a ridicat pe ruinele alteĭa. Daniel preḑice iarașĭ în cele doue capete o a cincea împĕrație, carea este aceĭași în amândouĕ, pentru ca întrunesc în cele doue aceléșĭ caractere, universalitatea și perpetuitatea. In capitulul al doilea, se presinta sub emblema munteluĭ, care are sa cuprinḑa tot pamêntul. In capitulul al șéptelea se ḑice positiv, că tóte noródele, tóte némurile, tóte limbele i se vor supune. De asemenea, în capitulul al doilea se ḑice, ca împĕrația acésta va sta în etern; și în capitulul al șéptelea ca va dura până la sfêrșitul vécurilor și în vécul vécurilor.

2. Cele patru împĕrățiĭ de care vorbește Daniel, sunt acele ce s'aŭ ridicat pe ruinele uneĭ alteia, adeca a Babilonenilor, resturnata de Perșĭ; acea a Perșilor ruinata de a Grecilor sub Alexandru; a Gre-

cilor cucerită de a Romanilor, şi în fine a Romanilor. Nu póte să fie îndoiala în privinţa acestor patru împĕraţiĭ. Istoria sigura a acestor popóre diferite arată, în revoluţiile lor, împlinirea exacta a preḑicerilor luı Daniel. Apoĭ în alte capitule din aceıaşĭ carte, se aminteşte anume de monarchiile acestea. In capitulul al optulea, sub simbolul unuĭ berbece puternic şi a unuĭ ţap şi maĭ tare, care-l biruеşte, Daniel preḑice, precum explica singur, pe regele Medo-Perşilor. învins şi subjugat de regele Grecilor. In capitulul al un-spre-ḑecelea, descriind un mare numer de evenemente care trebueaŭ să se întêmple sub regiĭ Seleuciḑĭ, el numeşte pe un popor care avea să vie cu vase trireme să lovéscă pre unul din aceştĭ regĭ.

O parte din adversariĭ noştri recunosc ca aceste preḑicerĭ ale luı Daniel sunt prevestirĭ divine. Iudeiĭ, maĭ ales ceĭ vechĭ şi o parte din ceĭ moderni, cred, ca şi noĭ, că vestesc pre Mesia; diferă de noĭ în aceĭa ca le aplica la Mesia pe care-l aştépta, şi în care speră eĭ a vedea un rege victorios şi cuceritor. Dar o altă clasa, anume a necredincioşilor, resping absolut orĭ ce ideĭe de profeţie. Avem deci să dovedim douĕ lucrurĭ; maĭ ântĕiŭ contra acestora, ca preḑicerile de care este vorba sunt cu adeverat profeţiĭ divine; apoĭ contra acelora, că prevestesc împeraţia spirituală a luĭ Iis. Chr.

3. Tóte preḑicerile, care sĕ rapórtă la cele patru imperiĭ, s'aŭ împlinit cu exactitate. Vrăjmaşiĭ ceĭ maĭ înfocaţĭ aĭ creştinismuluĭ sunt nevoiţĭ a recunósce acésta, eĭ n'ar putea să o conteste de cât desminţind tóte istoriile vechĭ; dar dacă acesta nu este un ade-

vĕr, atuncĭ numaĭ póte fi adevĕr istoric. Apoĭ am putea să judecam de prediceríle acestea ca și de cele precedente: saŭ ca sunt făcute, cum dice Daniel, prin descoperire dumnedeéscă, saŭ că prevĕduse prin cause naturale evenimentele ce le prevestește; saŭ că din întêmplare a vorbit așa, și tot întêmplarea le-a realisat. Dar întreb maĭ ânteiŭ pre tot omul care judecă bine lucrul și e de bună credință, daca prevederea omenéscă se póte întinde asupra unor evenimente, care pe timpul luĭ Daniel, eraŭ așa de departe de orĭ-ce prevedere. Ce causă naturală putea sa-l facă a-șĭ închipui că Perșiĭ și Mediĭ atuncĭ împărțițĭ în două regate se vor uni sub un singur cap, și vor birui împerația Babilonica, așa de înflorítóre și așa de tare sub Nabuchodonosor? Care causa naturală putea să-l facă a-șĭ închipui că Grecia împărțită în micĭ state pre atuncĭ, prea puțin cunoscute și fórte slabe, vor deveni, prin cucerirĭ saŭ prin spaĭmă, supuse unuĭ rege cuceritor, care avea să nimicésca colosul imperiuluĭ persan? Ce causă naturală putea să-ĭ inspire ideĭa că Romaniĭ, pe atuncĭ guvernațĭ încă de regiĭ lor, și disputând mica lor existența altor popóre micĭ din țĕrișóra Lațiŭ, vor deveni în decurs de patru secule acea putere enormă care a cuprins lumea cunoscută pe atuncĭ? Tóte statele acestea așa de puțin întinse, așa de slabe, din Grecia și Italia, jucaŭ pe atuncĭ un rol așa de neînsemnat în lume, că póte chiar numele lor nu eraŭ cunoscute în Babilon, unde trăia Daniel. Dar dacă este o absurditate a spune că succesiunea și puterea cea mare a acestor imperiĭ puteaŭ

să fie naturalminte prevĕḑute, este tot așa de nepotrivit a crede că Daniel s'a închipuit a prevesti din întêmplare tóte acestea, și că apoĭ tot din întêmplare, evenementele acestea așa de multiple, așa de variĭ și îndepărtate de el și întru ele de maĭ multe vécurĭ, s'aŭ potrivit întocmaĭ cu cele preḑise; că din întâmplare s'a pus în mișcare lumea întrégа de treĭ orĭ, în locurile preḑise de Daniel și în ordinea în care aŭ fost preḑise și cu succesul prevestit. Ḑic dar și încheiŭ că dacă rațiunea nu póte primi acésta, că preḑicerile luĭ Daniel asupra celor patru imperiĭ ar fi fost făcute prin prevederĭ naturale, saŭ că să se fi împlinit din întêmplare, tot mintea sănătósă cere ca sa le privim ca profețiĭ adevĕrate facute prin descoperire dumneḑeéscă.

De îndată ce suntem silițĭ a recunósce că partea din preḑicerile acestea privitóre la cele patru imperiĭ dintĕiŭ este o adeverată profeție divină, este cu neputință a refusa aceĭașĭ calitate părțeĭ celeĭ-lalte din preḑicerile acestea, care nu este de cât o preurmare și care împreună cu cele-lalte face un singur context, adecă preḑicereĭ despre a cincea împĕrăție care are să domine asupra celor-lalte. Impĕrăția acésta este prevestită ca și cele-lalte patru. Ca și acestea aŭ fost vĕḑute de Nabuchodonosor în vis și de Daniel în videnie. Ca și cele patru dintĕiŭ, a fost explicată luĭ Daniel de cátre ângerĭ; cunoscința sa ne vine din acelașĭ isvor ca și celelalte patru, întemeĭată pe veracitatea divină. Ar fi decĭ în contra rațiuneĭ, precum și a respectuluĭ

datorit divinitaţeĭ, de a pretinde cá D-ḑeŭ a spus adevĕrul în privinţa unuĭ punct şi a minţit în privinţa altuea. Profeţia despre cele patru imperiĭ împlinită, dovedeşte demonstrativ ca şi despre al cincilea imperiŭ trebue să se împlinéscă.

Dar óre s'a împlinit, precum ḑicem? Saŭ precum susţin Iudeiĭ, acésta împlinire va fi în viitor?

Spre a deslega întrebarea acésta n'avem de cât să aruncam o privire asupra textuluĭ profetuluĭ. Archanghelul ḑice că înainte de distrugerea celor patru imperiĭ se va forma al cincilea. Cuvintele sale sunt esprese: *In ḑilele acelor domniĭ.* Dar de maĭ multe vécurĭ, cel din urma dintre imperii, imperiul roman a încetat de a exista. Iudeiĭ n'aŭ găsit alt rĕspuns la raţionamentul acesta, care forméză în contra lor o demonstraţiune rigurósă; eĭ nu pot ḑice ca imperiul roman maĭ este asta-ḑĭ în finţa. Cred că numaĭ este nevoie a demonstra acésta.

(Va urma). Gherasim Piteştéanu.

DARE DE SEAMĂ

DESPRE

Visita Invețătorilor din judeţul Vâlcea la Sânta Episcopie a Rômniculuĭ-Vâlcea.

Duminecă, 9 August curent, Invĕţătoriĭ ruralĭ aĭ judeţuluĭ Vâlcea, adunaţĭ în oraşul de reşedinţă pe timpul conferinţeĭ, venind, dimpreuna cu D-nul Revisor şcolar, la Biserica St. Episcopiĭ, aŭ avut ocasiunea de a se convinge de folósele morale ce

pot extrage din împlinirea acesteĭ datoriĭ impusă şi prin Regulamentul şcolar.

Eminenţia Sa, Prea Sânţitul Episcop, D. D. Ghenadie, cunoscênd importanţa elementuluĭ aflat în biserica şi prin urmare a nemeriteĭ ocasiunı de a face sa se auda vocea pastoruluĭ, maı ales ca mare parte din Invețatorı eraŭ Preoţı — îmbracând vestmintele sacerdotale, paşi în mijlocul bisericeĭ, lua cuvêntul Evangelic: „Voĭ sunteţı lumina lumeĭ şi sarea pamêntuluı“, şi cu o desvoltare şi ordine de ideı care aŭ captivat pe auditorı, puse în evidenţa îndatoririle Preotuluı, Invĕţatoruluĭ şi parinteluĭ de familie.

„Dumneḑeŭ a bine-voit, iubiţiĭ meı,—ḑicea P. S. Sa, de a vĕ afla asta-ḑĭ în faţa Altaruluı, pentru ca Eŭ sa am mulţamirea sufletésca a ve vorbi, în numele Sânteĭ Bisericı, despre însemnatatea solieĭ vóstre apostolice şi despre respunderea ce avem înaintea Domnuluı, noı, carora El a încredinţat înmulţirea talantuluĭ“.

„Aţĭ veḑut cum Mântuitorul a cucerit lumea cu aceĭ 12 ómenĭ, carora El a ḑis: Voĭ sunteţı lumina lumeĭ şi sarea pămêntuluĭ. Ce admirabila comparaţie cu douĕ elemente indispensabile vieţuireĭ şi conservareĭ!“. — Şi pe acest tĕrâm Eminenţia Sa desvoltând proprietaţile fisice ale lumineĭ şi, în paralel, efectele civilisatóre ale creştinismuluĭ, precum şi proprietáţile săreĭ ca element de buna întreţinere şi aparátor contra putrefacţiuneĭ, şi prin deducţiunĭ, conservarea bunelor moravurĭ, a aratat apoĭ cât de circumspect trebue sa fie: Preotul, Invĕţatorul şi

părintele de familie, faţă cu aceĭ cărora eĭ trebue a fi model viŭ, în tóte actele şi vorbele lor, căcĭ, ḑice Em. Sa: „Insuşirile bune se găsesc în stare rudimentară, latentă, spre a mĕ exprima ast-fel, în copilul născênd, şi dar ele trebuesc cultivate".

Aci atrase atenţiunea asupra unuĭ copil al D-luĭ Revisor şcolar, ce se afla în biserica, şi demonstră cum acest copil, prin spiritul de observaţiune, posedă în miniatura calităţile just-apreţiante a acţiunilor omuluĭ mare, şi care, la rândul sĕŭ, prin o cultură moralo-intelectuală bine îngrijita va deveni un factor puternic a propagăreĭ bineluĭ, frumosuluĭ şi adeveruluĭ în omenire. — Apoĭ, demonstrând menirea Bisericeĭ şi a Şcóleĭ, ca instituţiunĭ de cultură moralo-religiósă a uneĭ naţiunĭ, P. S. Sa desvoltă încă maĭ mult îndatoririle ce decurg din posiţiunea Preotuluĭ şi a Invețătoruluĭ în societate, şi de aci imensele progrese ce se pot realisa acolo unde aceste douĕ importante persóne în comună, fiind bine pătrunse de rolul ce aŭ faţă cu poporĕniĭ, ar lucra împreună, făra preget, ḑiua şi nóptea, în tot timpul şi locul, cu cuvêntul însă şi cu fapta, spre a câştiga pămêntul cel bun, adica sufletul poporuluĭ, a sădi şi a cultiva într'ênsul sentimente nobile şi frumóse ce-l feresc de reŭ, cu un cuvênt virtuţile Evangelice, care conduc pe calea cea dréptă către mântuire.

In fine Em. Sa terminând, n'a lipsit a adăoga câte-va poveţe privitóre la virtuţile casnice, la economie, la buna îngrijire şi întreţinere a tot ce face maĭ confortabilă şi viaţa materială, angajând pe

Preoţĭ şi Invĕţătorĭ ca la ocasiunĭ, sa nu neglige şi prin chiar exemplele lor şi prin conversaţiĭ, a infiltra între consatenĭ asemene ideĭ salutareĭ şi cari le garantézä prosperitatea în tot ce priveşte sanătatea, vigórea şi bărbăţia, combatând de altă parte superstiţiunile de tot felul, rĕlele deprinderĭ şi maĭ ales viciul.

Cu acestea încheind şi mulţămindu-le pentru râvna cu care aŭ venit şi aŭ ascultat serviciul divin şi cuvêntul Evangelic, le recomandă ca, la rândul şi locul lor, fie-care să faca a se observa cu stricteţa asemenĭ datoriĭ sufleteştĭ, şi ast-fel, Eminenţia Sa invocând asupră-le bine-cuvêntarea Domnuluĭ, se retrase în Sântul Altar.

După terminarea serviciuluĭ divin, Em. Sa trecu în palatul Episcopal, unde urmat de personalul Episcopieĭ, de D-l Revisor şcolar Teodorescu cu D-na şi de Invĕţătoriĭ, ce aŭ mers in corpore, aŭ primit în salonul de recepţiune, din partea D-luĭ Revisor, omagiĭ de vie recunoscinţă şi profundă veneraţiune, pentru bine-făcĕtórele povaţuirĭ ce, în numele sânteĭ Bisericĭ, a dat Preoţilor şi Invĕţătorilor, arătându-le calea ce, ca luminătorĭ aĭ poporuluĭ, trebue să urmeze către perfecţiunea morală.

D-sa felicită personal pe Eminenţia Sa pentru demnitatea cu care ştie a conduce turma ce Providenţa Divină, prin voinţa naţională, a bine-voit a-ĭ încredinţa, şi speră că nişte asemene cuvinte, sădite în inima celor ce le-aŭ audit, de la o tréptă atât de înaltă şi într'o ocasiune aşa de solemnă, vor da fructul dorit.

Eminenția Sa rĕspundênd, făcu sa se înțeléga că nu ș'a îndeplinit de cât o datorie de consciința, ce se impune câte-o-data prin concursul împrejurarilor. — „Cu toții știm, dice Em. Sa, ca acum câte-va decimĭ de anı, șcóla era (aratând) acolo, sub zidurile bisericeĭ ; acum ea a facut aripĭ, cu tóte acestea nu trebue să uite punctul de unde ș'a luat avêntul seŭ. Ele (Biserica și Scóla) aŭ chemarea de a lucra pentru progresul țereĭ.

Pașésca dar Preotul și Invețatorul mână în mâna, lucreze în de comun acord de ideı, cautând a-șĭ apropria și pe Primarul satuluı, al caruı rol nu puțin le importa, și vețĭ vedea în puțina vreme o schimbare de lucru, frapanta sub tóte raporturile“.

In fine Invețatoriĭ, entusiasmațĭ de sublimitatea adeverurilor ce audisera atât în biserică cât și aci, se grăbiră de a-șĭ exprima unanima admirațiune pentru persóna Inaltuluĭ Prelat, caruĭa, prin vocea autorisată a unuea dintr'ênșiĭ : Invețatorul Mihail Popescu (seminarist) din com. Faureștĭ, pl. Oltețu de jos, 'I adresă următórele cuvinte bine simțite:

Prea Sânte Stĕpâne!

Dice un proverb : ca tótă fapta 'șĭ are rĕsplata ; și este prea adeverat acésta, de óre ce noĭ, înca de pe diua de erĭ, dimpreuna cu D-l Revisor, președintele conferințeı, luând resoluțiunea de a veni sa asistam aicĭ la sântul serviciŭ, am câștigat un lanț de aur la grumazul nostru prin prețiósele sfatuirĭ ce astă-dĭ dela tribuna Bisericeĭ ațĭ bine-voit a ne da.—Da, Prea Sânte, suntem deplin patrunșĭ de cu-

vintele ce ațĭ ḑis : Ca numaĭ prin Biserică și Scólă poporul Român a fost mântuit de barbarismul vechimeĭ.—Recunóscem cu toțiĭ acésta; și acum înca nu putem ḑice alt-fel despre alianța Bisericeı și a Școleı, cacĭ stratul de ignoranța și superstițiune fiind încă gros în masa populațiuneı sateștĭ, numaĭ Preotul și Invețatorul, cele două luminĭ, cele două candele ce scânteĭaza prin imensitatea aceleĭ ignoranțe, unindu-se, pot sa, facă a dispare cu timpul vĕlul acesta.

Ne grabim dar de a ve promite ca cu toții ne vom sili pentru a corespunde menireı nóstre și povețelor româneștĭ ce asta-ḑĭ Prea-Sânția-Vóstra Ne-ațı dat.

Fiĭndu-Vĕ d'a-pururea recunoscetorı pentru o așa grije și dragoste ce purtațĭ poporuluı, noı, cariĭ suntem cârmaciĭ luĭ, credem nu numaı ca nu vom greși, dar chiar o imperiósă datorie ne vom împlini, daca acum în fața celor aflațĭ aicĭ, îndrasnim a declara ca: Un pastor vrednic avem pe scaunul Episcopieĭ Oltene! Da, suntem mândri ca Ve avem pastorul nostru.

Drept care și noĭ acum sfêrșim prin a ruga pe Prea Puternicul Dumneḑeŭ de a Ve darui mulțı anı fericițĭ pe scaunul Eparchieĭ ce Națiunea Românésca Vi l-a încredințat.

Dupe acésta, Invĕțatoriĭ, primind archipastorésca bine-cuvêntare însoțita de nuoĭ povețuirĭ, s'aŭ retras sub cea maĭ dulce impresiune a celor ce se petrecuse; ĭar D-l Revisor, reținut de Em. Sa, ı-a dat diferite informațiunĭ asupra mersuluĭ instrucțiuneĭ

la comune, asigurându-L de bune speranţe pentru tineretul Vâlcén.

Acéstă solemnă ocasiune, va rĕmâne, dupre însăşĭ sincera mărturisire a Invĕţătorilor din Vâlcea, ca cel maĭ frumos suvenir în inima lor şi un puternic stimulent în nobila misiune ce aŭ pentru formarea generaţiuneĭ viitóre.

Un asistent.

BISERICA AFRICANĂ

In cele dinteiu treĭ secule ale creştinismuluı, biserica africană era una din cele maı înfloritóre. Şi ne putem explica fórte lesne acésta când ne gândim la posiţiunea sa geografica. Situata în partea nordica a Africeı, în apropiere de Egipet şi de Italia, servea ca un mijloc de transiţiune a cultureı creştine primită din Orient şi pe care o transmitea centruluı de cultura al Imperiuluı roman. Cu caderea Cartageneı se perdu şi individualitatea acestor popóre, care-şı aveau origina de pe cóstele orientale ale măreı Mediterane. Limba punilor era o limba semitica; şi de aceıa când raza creştinismuluı strebatu până la eı, o salutara cu bucurie ca pre o bine-facere venita din ţara lor aborigena. In biserica africana se facura primele începuturĭ ale literatureı latine bisericeştı. Nu trecura încă doue secule de la ivirea creştinismuluı şi se simţi necesitatea traducereı biblieĭ în limba poporuluı, ceıa ce ne probéza ca acésta religiune salutara strebatu în stratele poporuluı. Traducerea latina, cunoscuta sub numele de *Itala*, îşı are origina sa în biserica africană. Tot în Africa se ilustrara ceı maı faĭmoşĭ scriitorı latinı, carıı devenira clasicĭ pintre scriitorıı bisericeştĭ. Inima creştinuluĭ tresalta la audirea numeluĭ unuı Tertulian, Ciprian, Augustin etc. Operile lor teologice şi asta-dı nutresc spiritele credincioşilor. Constituţia bisericeĭ aceştia avea o particularitate, carea nu s'a observat în alte parţı.

Aicı toţı episcopiı erau egalı şi-şı alegeau dintre eı pre cel

maı batrân ca primat, fara a ţinea compt de centrurile politice.

Sinódele africane se ilustrara prin canóne disciplinare, aşa ca canonul al 2 al sinodului al şéselea recunoscu canónele sinoduluĭ din Cartagena ca obligatorii pentru tóte bisericele.

Fie-care se întrébă cum s'a curmat ḑilele acestei biserici chiar în flórea vrêstei. Respunsul ni l da Victor Vitensis, Episcop african din seculul al 5. El ne-a lasat: *Istoria persecuţieĭ africane* din timpul lui Huneric, regele Vandalilor. Ca contimporan al acestei persecuţiuni, el merita tóta credinţa şi nu exageréza nicĭ de cum acel vandalism, care a remas proverbial. Cu ocasia acésta biserica africana ţine un sinod, la care luara parte toţi episcopii diferitelor provincii în numer de 466 al caror nume se afla la finitul carţei. In acest sinod s'a compus o marturisire de credinţa, în care se expune cu multa claritate înveţatura bisericei ortodoxe, ce trebuea sa o presinte regeluĭ Vandalilor, care se ţinea de arieni.

Avênd în vedere interesul cel mare de a cunósce o marturisire aşa de veche, mi-am propus a o traduce împreuna cu istoricul acestei persecuţiunĭ, întrebuinţând ediţia cea mai noua şi care ne presinta mai multe garanţii, facênd parte din: *Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum*, ce apare în Viena sub auspiciile Academiei literare.

Istoria persecuţieĭ bisericeĭ africane de Victor Vitensis.

Cartea Antĕiŭ.

1). Este al şese-ḑecelea an, precum se ştie, de când acel popor crud şi aspru din neamul Vandalic au atins marginile Africei nenorocite; trecênd uşor prin strâmtorile marei, fiind-ca acésta suprafaţa mare şi spaţiósa se strâmtéza între Africa şi Ispania ângusta fiind de doue-spre-ḑece mile. Deci trecênd tóta mulţimea prin iscusinţa ducelui Geiseric (an 427), ca sa se faca şi mai îngrozitóre ginta lui, de îndata a poruncit a se numera tóta mulţimea, care se nascuse pâna în ḑiua aceia, carii s'au aflat, batrâni, tineri, copii, servi sau domni, 80 de mii numeraţi,— Care dupa socotinţa comuna, pâna asta-ḑi se crede de catre cei neştiutori ca atâta numer de înarmaţi ar fi acum prea mic şi slab. Deci aflând provincia liniştita şi în pace, frumuseţa întregei ţerĭ înfloritóre se despopula prin devastare, întrebuinţînd pretutindene trupe nelegiuite şi exterminând totul prin foc şi uciderı. Nu cruţau nici pomii roditori, ca nu cum-va cine-

va ascundêndu-se prin peşteri sau prin crapăturile pamêntului, orĭ vre un loc ascuns, să se nutrésca dupa trecerea lor cu acele verdeţuri; şi ast-fel fiind aşa de furioşi şi cu atîta crudime, nici un loc n'a remas scutit de contagiunea lor. Mai ales se purtau cu crudime în biserici şi templele sânţilor şi cu deosebire prin cimitere şi monastiri, în cât casele de rugaciune se ardeau cu focuri mai mari decât cetaţile şi tóte oraşele. Unde din întêmplare gaseau la vre o casa venerabila uşile încuéte, îndata-şi faceau intrarea prin spargere, în cât se putea dice atunci cu drept cuvênt: *Ca într'o dumbravă de lemne, cu topóre au tăiat uşile lui de odată; cu secure şi cu barda le-au surpat. Ars au cu foc sanţitoriul tĕu: în pămênt au spurcat lŏcaşul numeluĭ tĕu* (Ps. 73, 7 .

2). Câţi archierei strelucíţi şi preoţi nobili au fost stinşi prin diferite feliuri de pedepse, ca sa dea aurul saŭ argintul ce l-ar avea propriu sau bisericesc! Şi dupa ce, fiind constrânşi declarau ceva, iaraşi prin munci crude îi pedepseau, credênd ca au dat numai o parte şi nu tóta; şi cu cât dădeau mai mult, cu atâta mai mult credeau ca au. Celor flamînḑi le deschidea fălcile cu ferul şi le baga în gura mâncare infecta pentru ca sa marturisésca banii, pre alţii ii torturau batându-i îngrozitor preste feţe şi fluerile piciórelor; la ceĭ mai mulţi le da fara milă sa bea apa de marea, altora oţet, spuma de unt-de-lemn şi seu precum şi alte multe şi îngroḑitóre, de şi erau plini burduf. Nici slabiciunea sexului, nici considerarea nobilimei nici reverinţa sacerdotala nu îmblânḑea pre acele suflete crude; ci mai vêrtos acolo erau mai înfuriaţi de mânie unde videau vre o onóre a dignităţei. Nu pot să spun la câţi preoţi şi la câţi ilustri li se impuneau sarcini grele, ca pe camile s'au alt-fel de animale; pe care-ĭ sileau să mérgă împungêndu-ĭ cu ferul, dintre carii unii îşi dadeau sufletul sub sarcini în acea stare nefericita. Versta batrânésca şi caruntеţa cinstita, carea albea perul capului *ca lâna albă* (Is. 1. 18) nu îmblânḑea nici decum pre acei óspeţi. Ci chiar pruncii smulgêndu i de la ţiţele materne, furia barbara arunca la pamênt sugarii nevinovaţi; pre alţii apucênd de picióre îi desbinau în doue pâna în verful capului: cum cânta odinióra despre Sionul captiv: *Ḑis-a vrajmaşul să ardă ţarinele mele, să omóre copiiĭ mei, şi pre pruncii meĭ la pămênt sa-ĭ arunce* (IV Imp. 8,12).

3). In unele edificii de temple sau case marĭ unde focul nu folosa nimic, dupa ce despicaŭ acoperemêntul, daramau cu totul frumuseţea pareţilor, aşa ca acum nu se mai vede acea frumuseţe a cetaţilor. Dar şi prin cetaţĭ, ori cât de multe au fost, au ca nu locueşte nimene sau fórte rar se mai ved din locuitori.

Că și astaḑı dacă se maı gasește vr'o una, îndată se pustieşte, precum acolo la Cartago, din ură se darâmara din temeliı teatrul, templul Memorieĭ, şi calea, ce se numea cerésca. Și ca să vorbesc de cele trebuinciόse, biserica mare, unde sunt înmormêntate corpurile sânţilor martirı Perpetua și a Felicitaţeı, a Celerineĭ sau Scilitanilor și altele pre care nu le darâmara, le luară tiraniĭ pentru religia lor. Unde videau óre-care întariturı pe care nu le putea ocupa ostilitatea furieĭ barbare, adunând împrejurul castrelor mulţime nenumerata, îı treceau prin ascuţitul sabieı şi lăsau corpurile în putrefacţiune, ca pre aceı pre cariı nu-ı puteau ajunge din causa apparareĭ murilor, sa-ĭ omóre prin putórea corpurilor discompuse. Cine ar putea spune cât de mulţı preuţı au fost munciţı de catre eĭ? Căcı atuncı s'a ars tot corpul venerabiluluĭ episcop al cetaţeı nóstre, Panpinian, cu fer aprins de foc. Aseminea și Mansuetius Uricitanu s'a ars cu foc în pórta Fornitana. De care furtuna a fost lovita şi cetatea Hiporegia, pe care o guverna demnul de tóta lauda fericitul Augustin (an. 430—431), compuitorul maı multor carţı. Atuncĭ de frica a secat acel fluviŭ al eloquenţeı, care se revarsa cu îmbelşugare prin tóte câmpiile bisericeı, şi dulcéţa suavitaţeı maĭ dulce gustata s'a schimbat ın amaraciunea absintuluı, în cât se potriveşte preḑicerea Davidică: *când aŭ statut pĕcătosul în protiva mea, amuţit-am şi m'am smerit, şi am tăcut de bunătăţĭ* (Ps. 38, 2—3). Pâna pe timpul acela facusera doue-sute treı-ḑecı și doue de carţı, afara de epistole nenumerate saŭ expunerea psalteriuluı întreg și a evangeliilor, precum şi tratatele populare, pe care Grecii le numesc omeliı, a caror numer este cu neputinţa a-l şti bine.

4). Ce să maı ḑic? Dupa aceste nelegiuirı îngrozitóre ale nebunieı, a intrat Geıseric în însaşĭ cetatea cea mare Cartaginea şi a amarît-o, și acea libertate naturala şi nobila o a prefacut în servitute; cacĭ și dintre senatoriı cetaţeı nu mica mulţime a prins. După aceıa a dat porunca ca cıne are aur, argint şi doue haĭne preţióse să le aducă la el; şi ast-fel în scurt timp lucrurile stramoşeştĭ şi parinteștĭ le-au apucat rapitorul cel viclén.

Dispunênd ca sa i se reserve luı unele provinciı: Bizacena, Abaritana, Getulia și o parte din Numidia, a împarţit armateı ca moştenire Zeugitana sau provincia proconsulara, lasând provinciile exterminate pe care le apara imperatorele Valentinian; dupa mórtea caruea a obţinut cuprinsul întregeı Africı, ba înca şi insulele cele marı: Sardinia, Sicılia, Corsica, Ebus, Maiorica, Minorica și alte multe, şi le-a însuşit cu superbia sa obicınuita.

Dintre care, una, adeca Sicilia, a îngăduit după aceĭa luı Odoacru, regeluı Italieı, sa o stăpânéscă ca tributar; din care totuşĭ ş'a rezervat o parte pentru un timp, ca Odoacru sa platéscă tributul. Afara de acestea n'a întârḑiat a ordona Vandalilor, ca sa alunge cu totul despoıaţĭ pre Episcopĭ şi pre laicĭĭ nobilĭ din bisericele şi locuinţele lor; şi dacă cumva ar întârḑia cineva a eşi, sa remâe servĭ pentru tot-déuna; ceĭa ce s'a şi facut cu mulţı. Cacĭ am cunoscut pre mulţı episcopı şi laicĭ, barbaţı strălucıţĭ şi onoraţı, servind Vandalilor.

5). Atuncĭ a poruncit ca pre episcopul numiteĭ cetaţı, adeca al Cartageneı, aretat luı D-ḑeu şi ómenilor, anume Quodvultdeus, şi o mare mulţime de clericı punêndu-ĭ goĭ şi despoıaţı pe nişte corabiı frânte sa-ĭ alunge din ţara. Pe cariı Domnul a bine-voit cu mila bunataţeĭ sale a-ĭ duce nevatamaţĭ în cetatea Campanieĭ Neapole. Pre mulţime de senatorı şi onorabilĭ maı ânteıu ĭ-au ameninţat cu un exil crâncen, dupa aceıa ı-aŭ aruncat în partea transmarina. Dupa ce a alungat pre episcop, precum am spus, cu venerabilul cler, s'a luat pentru religiunea sa, biserica numita Restituta, în care serveaŭ tot-déuna episcopiı, precum şi tóte cele ce se aflau înlăuntrul cetaţeı împreună cu averile lor. Dar chiar şi pre cele de afara a ocupat pe care a voit, şi maı ales doue marı şi alese ale sântuluĭ martir Ciprian, una unde ş'a versat sângele, alta unde s'a înmormêntat corpul seu, care loc se numeşte Mappalia. Cine s'ar putea ţinea (de plâns) şi cine ş'ar putea aminti fară lacrimı, când se poruncea a se duce la mormênt corpurile morţilor noştri, în tăcere şi fara cântarea imnelor? La acésta a maı adaus, ca pre clericiĭ ce remaseseră sa-ı arunce într'un exiliu spre pedépsa.

Şi pe când se faceau acestea, arhiereiĭ cariı maĭ remăsesera şi barbaţiı însemnaţĭ din ḑisele provinciĭ, pe care le împărţiseră Vandalilor, se gândiră să mérgă la rege spre a-ĭ cere ertare. Cariı, ca de obiceiu, eşind la laturea Maxulitana, ce se numeşte obicĭnuit de popor Ligula, lasând deja bisericele şi afacerile, s'au veḑut alergâud cu cererí, ca să se îngădue cel puţin spre mângăerea poporuluĭ luĭ D-ḑeu de a locui în locurile unde stepânesc Vandaliĭ. Carora acela plin de turbare se ḑice că le-a respuns: „Eu am poruncit să nu se lase nicı unul din voĭ, şi voı îndrăsniţı a cere de-al de acestea?“ Ba încă a voit să-ı arunce în marea vecină, dacă n'ar fi fost rugat de aı seĭ să nu facă acésta. Decı întorcêndu-se plinĭ de întristare şĭ amaraciune, începură pre cât puteau şi unde puteau să celebreze sântele taıne prin bisericele ce le maĭ rĕmăseseră. Indată după aceıa înmulţin-

du-se afacerile guvernuluĭ, a început a se respândi şi maĭ mult superbia.

6). Să spun un fapt ce s'a întêmplat pe timpul acela. Era un comite Sabastian, din némul vestitului comite Vonifatie, celui ager la sfat şi îndrasneţ în rezboiu; de a caruea presenţa se temea Geiseric, de şi avea nevoie de sfaturile lui. Dorind însă să-l stîngă de pe faţa pamêntului, i-a cautat pricina de mórte din causa religiei. Regele a cautat ca Sabastian sa se întâlnésca cu episcopiĭ şi domesticii sei, şi în presenţa lor îi ḑise ast-fel: „Sabastiane, ştii ca ai jurat ca ne vei remânea credincios, şi despre adeverul sacramentului dovedesc lucrările şi osârdia ta. Dar pentru ca amiciţia ta sa remâe tot-déuna între noĭ unita şi perpetua, a placut acésta preoţilor noştri celor de faţă, ca să te faci închinator acelei religiuni, pe care şi noi şi poporul nostru o cinsteşte". Caruea Sabastian, aflând ceva trebuincios şi de mirare pentru mulţi, a respuns în acel timp greu: „Cer, Domnule rege, sa mi se aducă aicĭ o pâne fórte frumósa şi bine facuta". Ne ştiind Geiseric victoria lui Sabastian, a poruncit a i se aduce. Şi ast-fel Sabastian luând pânea cea prea frumósa a grait ast-fel: „pânea acésta ca sa ajunga la atâta stralucire şi sa fie de trebuinţă la masa regésca, scuturată de necuraţia tarîţei, şi cea alésa framantându-se *a trecut prin foc şi prin apă;* de aceia are şi privire frumósa şi gust bun. Aşa şi eu macinat la móra maicei catolice şi curăţit cu cernutul examinărei, ca sa fiu curat, am fost udat cu apa botezului şi copt cu focul Spirituluĭ Sânt. Şi precum pânea acésta din cuptor, aşa şi eŭ prin mijlocul dumneḑeeştilor taine, D-ḑeŭ m'a scos curat din fântana. Dar fie. dacă vrei, precum propun eu. Sa se frânga pânea acésta în bucaţi, să se moie în apa şi éraşi să se frământe şi sa se pue în cuptor; dacă va eşi mai bună, voiu face ce mĕ îndemni". Care propunere, când a auḑit-o Geiseric cu toţiĭ ceĭ de faţă, aşa de încurcat era, că nu a putut să o deslege cu totul. După aceia însă găsind altă pricină, a ucis pre resboinicul bărbat.

7). Şi ca să ne întórcem la aceĭa, de unde ne-am abătut, îngrozeşte cu porunci, ca în mijlocul Vandalilor nici unul dintr'ai noştri să nu îndrăsnéscă a celebra ḑilele sânţilor martirĭ, nici sa se concédă vre un loc de rugăciune celor plângetori sau spre a jertfi, în cât atuncĭ s'a împlinit preḑicerea profetică: *Nu este în timpul acesta domn saŭ profet saŭ povăţuitor şi nici loc spre a jertfi numeluĭ tĕu.* Căcĭ şi deosebite calomnii nu lipseau pe fie-care ḑi chiar şi pentru aceĭ preuţi cariĭ locueau în acele locurĭ carii plăteau tributuri palatului. Dacă cumva, dupa obiceiu, când se înveţa poporul lui D-ḑeu, s'ar fi numit Faraon, Nabuhodonosor, Olofern sau alt-cineva de

aceştia, îndată i se spunea, că au ḑis acésta pentru persóna regeluĭ şi numai decât se trimetea în exil. Şi ast-fel de persecuţiunĭ se făceau când pe faţa, când pe ascuns, ca să se nimicéscă numele celor temetorĭ de D-ḑeu prin ast-fel de curse. Din care causa pre mulţi preoţi am cunoscut atunci alungaţi: aşa Urban Girbénu, Crescenţie, Mitropolitul oraşului Aquitana, care era maĭ mare preste 120 de episcopĭ, Habetdeum Teudalénu, Eustratie Sufetanu şi pre doĭ Tripolitani Vicis Sabraténu şi Cresconiu Oensu, şi Felix episcopul cetaţei Adrumetina, pentru că primise pre un călugar Ión de preste marea; dar şi pre alţĭ mulţi, pe care ar fi prea mult a-i spune. Totuşi când îi venea sfêrşitul vre unuea din cei din exil, nu era permis a se hirotonisi alţii pentru cetaţile lor. Intre acestea totuşĭ poporul lui Dumneḑeu staruind în credinţa, dupa exemplul albinelor care-şi fac locuinţa de céră, se întăreau în credinţa din ce în ce mai mult prin calcule de miere (cu blândeţe), ca să se împlinésca sentinţa aceia: *Iaru cu cât îi apăsau, cu atâta mai mult sĕ întăreaŭ şi se înmulţeaŭ fórte* (Eşire 1, 12).

8). Dupa aceia prin mijlocirea lui Valentinian August, s'a făcut episcop pentru biserica Cartagenei, dupa încetarea pustiirei, se hirotoni unul cu numele Deograţias: despre care daca se încércă cine-va sa spue ce a facut Domnul prin el îndata şi termina, ne avênd cuvinte chiar înainte de a începe. Deci acel episcop aşeḑêndu-se, ca sa se înmulţésca pecatele, s'au întêmplat ca Geiseric în al cincispre-ḑecelea an al domniei sale sa ocupe Roma, acea cetate odinióră cea mai nobila şi cea mai frumósă; şi de odata a luat averile multor regi împreuna cu popórele. Carii ajungênd la ţermul Africei acea mulţime de prinşi, o mulţime mare de norod a împarţit-o Vandalilor şi Maurilor, despărţind, precum este obiceiul pagânilor, pre barbaţi de soţii, pre copii de parinţi. De îndata un barbat plin de D-ḑeu şi iubit s'a grabit a aduna tóte sântele vase de aur sau de argint şi a rescumpera libertatea din servitutea barbara, ca şi legatura casnica sa ramâe, şi fiii parinţilor sa li se redea. Şi fiind-ca nu erau locuri care să încapa atâta mulţime, a destinat doue biserici mari şi însemnate a luĭ Faust şi Novarum cu paturĭ şi aşternuturi, hotarînd pentru fie-care ḑi cât are sa priméscа fie-care dupa merit. Şi fiind-că pre mulţi îi întristase ostenéla navigarei şi cruḑimea robiei, nu era mic numerul bolnavilor între eĭ, pre carii acel fericit antiste (episcop), ca o mama duiósa, îi cerceta în fie-care minut cu doctorii şi cu bucatele dupa ei, şi cautând vêna, dadea la moment cele trebuinciόse. Dar nici în césurile nopţei nu se lasa de acea fapta a milostivirei, ci mergea cu sirguinţa pe la fie-care pat, întrebând pe fie-care cum se aflĭ. Aşa sĕ dadea cu totul lucruluĭ, ca nu cruţa

nicĭ membrele ostenite şi bătrâneţa cea dărăpănatóre. Arianiĭ plinĭ de invidie de multe orĭ voiră sa-l omóre cu vicleşug. Dar Domnul prevedênd, a voit să scape iute pasarea sa din mânile rapitorilor. A caruĭ mórte au plâns-o captiviĭ toţĭ, ca atuncĭ credeau eĭ ca maĭ bine este a fi tradaţĭ în mânele barbarilor, de cât acela sa se duca la ceriu. Decĭ a murit după treĭ anĭ de sacerdoţiu. Pentru a caruĭ iubire şi dorinţa poporul ar fi voit sa-ĭ rapéscă membrele corpuluĭ demn, daca nu s'ar fi îngropat fara ştirea mulţimeĭ, când nu era faţa, în urma unuĭ sfat înţelept.

9). Şi fiind-ca nu e bine a tacea de nelegiurile ereticilor, şi nicĭ n'ar putea fi necuviincios ceia ce sevêrşeşte spre lauda celuĭ ce patimeşte, un óre-care ordinator (episcop) al numituluĭ preot, anume Toma, dupa ce prin diferite curse a fost chinuit de eĭ, într'o ḑi punêndu-l în fiare spre batjocura publiculuĭ îl omorîra. Dar el nesocotind aceia spre ruşine ci spre onórea sa, se bucura în Domnul. De unde s'a facut, că dupa mórtea episcopuluĭ Cartagineĭ, Zeugitaneĭ şi a provincieĭ proconsulare, s'a interḑis a se maĭ hirotoni episcopĭ; a caror numer era de o-sută şase-ḑecĭ-şi patru. Cariĭ câte puţin s'a micşurat, aşa ca daca cum-va maĭ sunt şi eĭ, pare ca au maĭ remas treĭ: Vincenţiu Gigitanu, Paul Sinaritanu, cu adeverat Paul şi prin merit şi prin nume şi altul Quintianus, care, fugind acum din causa persecuţieĭ, se afla peregrin prin cetatea Macedonieĭ Edesa.

10). Dar s'au aflat şi un mare numer de martirĭ şi mulţime de marturisitorĭ; despre cariĭ me voiu încerca a povesti câte ceva. Era pe atuncĭ servĭ la un Vandal — Vandalul acela era din numerul acelor ce se numesc milenaiĭ — Martinian, Saturian şi doĭ fraţĭ aĭ lor. Era şi o servitóre cu eĭ, sluga alésa a luĭ Christos, anume Maxima, împodobita cu frumuseţea trupuluĭ şi a inimeĭ. Şi fiind-că Martinian era facetor de arme şi se parea primit domnuluĭ seu şi Maxima era stepîna preste tóta casa, a credut Vandalul, ca sa însoţésca pre Martinian cu Maxima, pentru ca sa-ĭ faca şi maĭ sirguincioşĭ pre sclaviĭ seĭ credincioşĭ. Martinian, dupa obiceiul tinerilor lumenĭ, dorea să se însóre, iara Maxima nu primea casatoria omenésca fiind sacrata luĭ D-ḑeu. Dar când în tacere se apropiara de pat, şi Martinian, nesciind ceia ce hotarîse despre el D-ḑeu, dorea sa se împreune cu soţia, amintita róba a luĭ Christos ĭ-a respuns cu voce tare: „O frate Martiniane, eu am închinat membrele corpuluĭ meu luĭ Christos, şi nu pot face casatorie omenésca, avênd deja pre mirele adeverat şi ceresc. Dar îţĭ voiu da un sfat; daca voeştĭ, poţĭ face şi tu, ca sa fiĭ placut şi însuşĭ sa serveştĭ, cum trebue, aceluea cu care am dorit sa me însoţesc". Şi aşa cu purtarea de grija a luĭ

D-ḑeu s'a făcut, că supuindu-se feciórei și têuerul să mântuéscă sufletul seu. Deci nesciind Vandalul legătura spirituală ce se făcuse în taina, Martinian fiind acum schimbat și câștigat a îndemnat și pre frații sei, ca să aibă când-va cu toții comóra ce o aflaseră. Deci convertit împreună cu frații sĕi, conlucrând și fiica lui D-ḑeu, nóptea pe ascuns aŭ intrat în Monastirea Tabrącena, unde era egumen nobilul pastor Andrei. Iar ea a locuit într'o mônăstire de feciore din apropiere.

Insciințindu-se însă barbarul prin cercetări și daruri dese, nu s'a mai putut ascunde ceia ce se făcuse. Și ast-fel aflând nu propietatea sa ci a lui Christos, aruncă în închisóre pre servii lui D-ḑeu și-i chinuește cu diferite munci, lucrând cu ei nu atât ca sa-i înduplece, dar ce este mai grav, sa întineze podóba credinței sale prin noroiul botezarei de a doua óră. Faptul acesta s'a făcut cunoscut lui Geiseric, regele a poruncit, ca să se bata servii cu ferul neîmblânḑit, până ce se vor supune voinței aceluea. Ordonă să se faca bâte tari ca palmierii cu radecini țintuite, cu care lovindu-se la spate nu numai să li se frângă ósele, ci chiar așchii ascuțite să le rĕmâe în launtru. Carora după ce le curgea sângele și li se sfâșia carnea, de li se vedea maruntaele, în ḑiua urmatóre vindecându-i Christos, îi dădea iarăși nevĕtamați. Acesta se facea adesea și mult timp și nu se vedea nici o urma de rana, vindecându-se îndată prin Sântul Spirit. După aceia s'a închis Maxima într'o temniță aspra și s'a schingiuit cu lemnul îngrozitor, care a remas nevatamata fiind adesea cercetată de servitorii lui D-ḑeŭ, carii vedeau cu toții cum putrezea mulțimea lemnelor. Minunea acésta a fost celebrata de toți și noue ni s'a mărturisit cu jurămênt că a fost așa de catre pazitorul închisorei.

Fiind-ca Vandalul n'a voit să cunóscă puterea divină, a început a lovi mânia resbunatóre în casa lui; tot ce era mai bun din familie și animalele iarași periră, și a rĕmas dómna veduva lipsita de barbat, de copii și de existența ḑilnica. Pre servii lui Christos i-a oferit unui cumnat al regelui Sesaon; care primindu-i cu mulțămire, demonul cel cu adevĕrat reu a început a tulbura pre fiii și pre servitorii sânților cu diferite superari. Din ordinul regelui, acel cumnat al seu i-au povestit cele ce s'a întêmplat. De îndata regele a poruncit să i trimită unui rege pagân al Maurilor, a carui nume era Capsur. Pre Maxima însa, servitórea lui Christos, fiind rușinat și învins a lăsat-o el de bună voie; care acum este fecióră, mumă a multor feciore a lui D-ḑeu și cunoscuta chiar nouĕ. Deci ajungênd au fost dați numitului rege al Maurilor, ce locuia în partea deșertului ce se numește

Caprapicti. Deci vedênd discipulii luĭ Christos la pagânĭ multe fara-de-legĭ şi lucrurĭ necuvinciόse la sacrificiĭ, începura a îndemna pre barbarĭ cu predica convorbireĭ la cunόşterea Domnuluĭ Dumnedeuluĭ nostru; şi ast-fel câştigară domnuluĭ Christos o mare mulţime de barbarĭ acolo, unde nu ajunsese înca vestea despre numele de creştin. După aceia se gândiră ce sa faca eĭ, ca câmpul deja cultivat şi arat cu plugul predicareĭ sa priméscă semênţa evangelică şi să se ude cu plόia sântuluĭ botez. Trimit prin caile deschise ale deşertuluĭ; în fine ajung la o cetate romană, şi rόgă pre episcop ca sa le trimita un preut şi servitorĭ bisericeştĭ pentru poporul credincios. Pontificele luĭ D-deŭ le împlineşte cu bucurie cererea; se construeşte o biserica, se botéză o mare mulţime de barbarĭ şi din lupĭ se înmulţeşte o turmă alésă de mieĭ. Acésta se face cunoscut luĭ Geiseric de catre Capsur. Pentru care umplêndu-se de mânie, porunceşte ca pre servitoriĭ luĭ D-deŭ, legaţĭ de piciόre de codile a patru caĭ iuţĭ, să-ĭ alunge prin locurile spinόse ale padurilor, ca corpurile celor nevinovaţĭ să se sfaşie de spiniĭ ascuţiţĭ aĭ copacilor, hotarînd aşa ca fie-care să-şĭ vadă sfêrşitul seu. Cariĭ, pe când Mauriĭ plângeau şi se priveau tacênd, alergênd caiĭ neîmblândiţĭ se mângăeau unul pre altul dicênd: „Frate, rόgă-te pentru mine; Dumnedeu a împlinit dorinţa nόstra, aşa se ajunge la împeraţia ceriurilor“. Şi ast-fel rugându-se şi căntând îşĭ încredinţara sufletele piόse îngerilor ce se bucurau: unde Domnul nostru Iisus Christos nu încetéză până astadĭ a sevêrşi fόrte multe minunĭ. Cacĭ şi nouĕ ne-a marturisit Episcopul Faust Buronicanul ca o femeie όrba a fost vindecată, unde era şi el faţa.

De acolo Geiseric se aprinse în contra bisericĕ luĭ D-deu. A trimis pre Procul în provincia Zeugitana, care se constrîngă pre toţĭ preuţiĭ Domnuluĭ, ca sa trădea lucrurile sânte şi carţile, ca maĭ anteiŭ sa-ĭ despόie de arme şi ast-fel neînarmaţĭ maĭ lesne să-ĭ prinda cu vicleşug. Cariĭ, vedênd ca nu se pόte da cele ce cereau eĭ, însuşĭ cu mâna răpitόre despoiara totul şi din vestmintele altariuluĭ, vaĭ! îşĭ faceau camĕşĭ şi colţunĭ. Procul însa, care era executor fapteĭ aceştia, mâncându-şĭ limba câte o bucaţica în scurt timp, s'a sfêrşit cu mόrtea cea maĭ urîciόsa. Atuncĭ şi Valerian episcopul cetaţiĭ Abenese, fiind-ca s'a luptat vitejeşte, ca sa nu tradea dumnedeeştile sacramente, s'a poruncit a fi alungat afara din cetate în deosebĭ; şi aşa s'a dat ordin ca nimenea sa nu-l îngadue a locui nicĭ în casa nicĭ pe câmp. Care în stradele publice mult timp a stat gol sub aer, era peste LXXX

de anĭ, pe carele noĭ atuncı nevredniciĭ ne-am învrednicit a-l saluta într'un ast-fel de exil.

Odată se serba paştele; şi pe când într'un loc óre-care, care se chĭamă Regia, pentru onórea ḑileĭ pascale, aĭ noştri erau închişĭ în biserica, se ivira Arieniĭ. De îndata un preut de aĭ lor cu numele Anduit, adunând cu sine o mâna de ómenı înarmaţĭ se apropiară spre a bate mulţimea nevinovata. Intră cu sabiile scóse, apucă armele; alţiı se suĭe pe acoperemênt şi aruncă sageţı prin ferestrele bisericeĭ. Şi din întêmplare când poporul asculta şi cânta luĭ D-ḑeu, un lector stând pre pulpita cânta cântarea aleluiatica; în care timp aruncând sagéta a caḑut în gâtlej şi murind ı-a caḑut din mânı însuşı codicele. Cacı şi alţı mulţı au fost ucişı de sageţı şi cu petre aruncate chiar în mijlocul altaruluı; aceı carıı n'au fost ucişı cu sabia, maĭ toţĭ au fost omorîţı dupa aceia din ordin regesc, dupa pedepse înfricoşate, maĭ ales ceĭ vrêsnicı. Şi pe aiurea, precum s'a întêmplat în Tunuzuida, Galilor, Vicu Amonies sau în alte locurı, pe când poporul luı D-ḑeu primea sântele taıne, intrând cu mare furie versara la pămênt corpul şi sângele luı Christos şi-l călcara cu picióre spurcate.

Geiseric îndemnat de episcopiı seı, ordonasa ca sa nu se puuă în funcţiunı de cât numaı Arianı atât în casa sa cât şi a fiilor seı. Intre alţiı a venit şi la Armogaste al nostru. Care de multe orĭ fiind legat cu funiı tarı, îndata ce sântul privea la ceriu cu fruntea, pe care Christos fixase semnul cruceı sale, şi care se vedea tristă şi maı mult ostenita, nerviĭ de bou cu care era legat plesnind se rumpeau ca pânza de painjin. Şi când muncitoriı vedeau funiile de nervı rupte, de îndata aducênd funiı maı tarı şi de cânepa, éra el nimic alta fara numaı numele luı Christos chiemând, tóte remâneau fara nicı un folos. Vĕḑênd Teoderic fiul regeluı, care era stepânul seu, ca nu-ı póte face nimic, a poruncit sa-ı tae capul, însa a fost oprit de preutul seu Iucund, care-ĭ ḑicea: „Poţı sa-l omorı prin diferite chinurı; căcĭ daca veı întrebuinţa sabia, vor începe Romaniı a-l vesti ca martir“. Atuncı Teoderic l-a condamnat sa sape gropı în provincia Bizacena. Dupa aceıa, ca spre maı mare ruşine, a poruncit sa fie pastor de vacı nu departe de Cartagena, unde era veḑut de toţı. Intre acestea descoperindu-ı Domnul ca ḑiua adormireĭ sale este aprópe, a chĭemat pre un creştin venerabil, anume Felix, care era îngrijitor al caseı fiuluı regeluĭ şi care cinstea pre Armogaste ca un Apostol, şi ı-a ḑis luı: „Vremea despartireı mele s'a apropiat“, (II Tim. 4, 6) „te jur pe credinţa care o ţinem amêndoĭ ca sa me

îngropĭ sub acest arbore şi sa nu spuı Domnuluĭ nostru pentru ce aı făcut aşa“. Nu ca se îngrija unde şi cum sa se înmormênteze corpul seu, ci ca să se arate ceıa ce D-ḑeu a descoperit servuluı seu. A respuns Felix şi a ḑis: „Ferésca D-ḑeu, marturisitor venerabi, ci te voiu îngropa într'o biserica cu triumful şi dragostea care merițı“, Caruea fericitul Armogas: „Nu, sa facĭ ceıa ce am ḑis“. Acela temêndu-se de a supera pre omul luı D-ḑeu, ĭ-a fagaduit ca va face cum ı-a poruncit. Indata dupa aceıa preste câte va ḑile amicul marturisireı celeı buue a trecut din viața acésta. Felix s'a grabit a-ı sapa mormêntul sub arborele aratat de el. Fiind-ca radacinele erau dese şi taria pamêntuluĭ uscat, întârḑia şi-l ostenea, el se îngrija că membrele corpuluı sâutuluı vor fi îngropate prea târḑiu. In fine taind radacinele şi sapând ceva maı jos zareşte un sarcofagiu fórte frumos pregatit de marmura, pe care din întêmplare nu-l întrebuințase nimene.

Dar nu trebue sa trec cu vederea nicı pre un Archimim (comediant) anume Masculan. Care fiind constrîns prin multe chinurı ca sa parasésca credința catolica, dupa aceıa însuşı regele cu blândețe îl îndemna prin convorbirı lumeştı, promițindu-ı ca va strînge multa avere, daca se va supune voințeı sale. Fiind însa ca a remas tare şi neînvins, a poruncit sa i se aplice sentința capitala, totuşı a dat ordin în secret, ca daca cum-va s'ar teme de lovitura sabieı, care tremura deasupra capuluı seu în ora aceia sa-l şi omóre, ca sa nu se faca martir glorios; daca însa îl vor vedea tare în marturisire, sa maı înceteze cu sabia. Dar el întarit în credința, ca o columna tare a luı Christos, s'a făcut marturisitor glorios. Şi dacă vrajmaşul plin de invidie n'a voit sa-l faca martir, totuşı n'a putut vatama pre marturisitorul nostru.

Am cunoscut şi pre altul în vijelia aceıa, anume Satur. Care fiind un membru strelucit al bisericeı luı Christos şi aretând cu îndrasuéla retacirea Arienilor—acesta a fost îngrijitor al caseı luı Huneric—învinovațindu-l un diacon Marivado, pre care-l onora cu deosebirea nefericituluı Huneric, s'au sfatuit ca sa-l faca pre Satur Arian. I se promit onorurı şi multe averı, daca s'ar face, i se pregătesc muncı grozave daca n'ar voi, propunêndu-i-se alegerea acésta, ca dacă nu se va supune poruncilor regale, la cea ânteiu împrotivire să paraséscă casa şi tóte ale sale, despartindu-se de tóte proprietațile şi de fiı, chiar şi soția sa sa se dea în casatorie unuı conducetor de cămile. Acela înse plin de D-ḑeu, maı mult pentru cele ce i se întêmplase repede, provoca pre nelegiuițı. Din care causă femeıa luı s'a veḑut cerênd amânare dela ceı ce-ı urmareau, nesciind

barbatul. Vine la bărbat altă Evă dând sfatul şarpeluı. Dar el nu era Adam care să atingă pómele nepermise ale vechiuluĭ arbore, fiind-ca nu era lipsit, ci se numea Satul, *săturat de grăsimea caseĭ Domnuluĭ şi adăpat cu isvorul dĕsfătărilor luĭ* (Ps. 35. 8). Sosit-a femeĭa la locul, unde barbatul seu se ruga în singuratate, cu haĭnele sfeşiate şi cu perul despletit, avênd cu sine pre fiĭ şi o copila, pe care o purta în braţe, alăptându-o atuncĭ. Pe care a aruncat'o la picióreIe barbatuluĭ, şi însaşı cu braţele sale ı-aŭ coprins genuchele, şoptindu-ĭ cu glasul şarpeluĭ: „Aı milă, prea dulcele meu, de aĭ meı şi de aĭ teĭ; îndură-te de copiı noştri pre care însuşĭ îı priveştĭ. Să nu se facă servı, aceı pre care némul nostru ı-a făcut nobilı; nu voiu primi eu o casatorie nedemnă şi ruşinósă trăind bărbatul meu, de Saturu meu me lăudam tot-déuna între amicele mele. Ştie D-ḑeu că silit aı facut aceĭa, ce alţiı făcură de bună voıe“. Caria acel Iob cu voce sântă îĭ respunse: *„ca o femeĭe din cele fară de minte grăeştĭ* (Iov. 2, 10). M'aşĭ teme, femeie, daca numaĭ dulcéţa lumeı aceştia ar fi amară. Serveştı, soţie, vicleniei diavoluluı. Daca aı iubi bărbatul, nicı odată n'aı atrage la o adoua mórte pre propriul teŭ soţu. Desparţe-me de fiı, lipsască-me de soţie, rapésca-mı existenţa; eu voiu urma Domnuluı meu şi me voiu ţinea de cuvintele promise: *„Dacă nuşĭ va lăsa cine-va soţia, fiiĭ, câmpul saŭ casa, nu va putea fi ucenic al meŭ“*. (Luc. 14, 26). Ce vreĭ maı mult? Depărtându-se muerea înfruntata cu copiiı, Satur se pregateşte pentru corónа, se alungă, se despóe, se înspaimânta cu pedepse, se lasa în miserie, i se interḑice de a se întâlni cu cine-va. Totul i s'a luat, numaı vestmêntul botezuluı nu i s'a putut lua. Dupa acestea Geıseric a poruncit a se închide biserica Cartageneı, alungând şi împraştiind pre presbiterı şi pre servitoriı bisericeı prin diferite locurĭ de exil. fiind-ca nu era episcop. Rugându-se însa principele Zenone prin patriciul Sever, abea a început a se însenina, şi ast-fel toţı se întórsera din exil. Cele ce s'a întêmplat în Ispania, Italia, Dalmaţia, Campania, Calabria, Apulia, Sicilia, Sardinia, Britiı, Lucania, Epir (vechiu) sau Elada, vor povesti maı bine aceĭ ce au patimit plăngênd nefericiţiı pre acolo. Dar ıata şi finitul persecuţiuneı luı Geıseric, care pre cât a fost de mare pre atâta şi de crâncena. A stat în domnie anı treı-ḑecı şi şépte, lunı treı.

Gherasim Timuş.

DISCURS

Pronunțat de D. Invĕțător comunal Nicolescu, cu ocasiunea căsătorieĭ religióse a D-luĭ Ioan Georgescu, Invĕțător din comuna Otopeniĭ, cu D-ra Paulina Petrescu, Invĕțătóre în comuna Răduleştiĭ; avênd de naşĭ pe D-nul și D-na Grigore Tocilescu.

Privind în tóte părţile, ochiul lacom de a cuprinde totul, remâne uimit şi mintea cu greu póte discerne miile de ideı ce se gramadesc şi se urmaresc într'ênsa la priveliștea măréţă de asta-ḑı. Strelucirea polóbelor S-tuluı locaşu, respectul ce insuflă formele religiuneı nóstre la sevêrşirea S-telor taĭne, precum și variatele colorı şi nuanţe ce împestriţéza lumea asistenta, totul da un aspect imposant şi face ca cel maı rece om sa se uite pe sine, sa se ridice cu sufletul în regiunı înalte, sa traıasca — spre a ḑice ast-fel — numaı prin imaginaţiune!

In acest extas, gândul fuge. . . . . .; şi daca-l lasam sa se preumble în libertate prin întinsul câmp al vieţeı şi activitaţeı omeneştı, adesea întâlneşte diverse obstacole, care-l fac sa se încurce, dar ıar îşĭ ıa boruı. Tot aşa şi calatorul ratacind prin pustiı, înfrunta multe pericule şi lipsurĭ prin armele ce a dat D-ḑeu omuluı, adica curagiul şi rabdarea. Daca nu îngenuche, el trebue sa ajunga la un adapost, la limanul mult căutat, unde maı gasind însoţitorı, se îndémna şi maı mult spre lupta viitóre avênd siguranţa ca suferinţele ca și placerile se vor împarţi. Eı bine! Unul din acele limanurı, unde omul gaseşte un adapost de furtunile tinereţeı este şi *Casătoria!*

In înţeles material, casatoria se póte ḑice ca este o sfóra formată din împletitura a doue fire, a caror lungime nedeterminata conduce la acelaşı scop natural. Este resultanta a doue forţe, ce trag în aceıaşĭ direcţiune. Este unirea a doue corpurı prin afinitatea ce au unul cătra altul, adica *iubirea.*

In înţeles religios—moral, casatoria este unirea a doue suflete într'unul şi acelaşı templu de aspiraţiunı. Este o necesitate sacra, înnăscută de D-ḑeu în om, de o data cu creaţiunea. In fine, este un contract, pre care Mântuitoriul nostru Iisus Christos, cunoscênd influenţa ce exercită asupra unuı individ, ca şi asupra omenireĭ întregı, l-a ridicat la rangul de mare taına!

Casătoria, are farmecul acela, de a modifica atât condiţiunile vieţei, cât şi starea socială a individului. Căsatoria face, ca sentimentele prea afectate sa se potolésca printr'o estindere maĭ mare a cugetareı către viitor. Ea face, ca pasiunile voluptóse ale tinereţeı să se stiugă prin regularitatea traiuluı. Iubirea, care până acum se asemâna uneı stele fugitive, prin casatorie se concentréza asupra unuĭ numer maı restrîns de persóne, și prindênd radăcină în inimile ămbilor consoţı, forméză cea maĭ solidă basa a edificiuluĭ familiar. Prin căsatorie, povara nevoilor se împarte şi ast-fel se supórta maĭ cu înlesnire; bucuriile din contra se înmulţesc, cacı bucuria unuĭa provócă bucuriile celor-lalţı.

Ceea ce ţine însă în echilibru balanţa casatorieı, este bara iubireı! Ceea ce constitue forţa de agregaţiune între aceste două corpurĭ, este amorul reciproc!

Când noriĭ grijelor se grămadesc pe orizontul familieĭ, iubirea, ca o adıere de zefir, îı risipește! Când geniul reu caută sa patrunda în locaşul celor casatoriţı, spre a darâma edificiul familiar, iubirea îl alungă departe şi fara a lasa urma. Când în fine gelosia ar încreţi fruntea unuıa sau altuıa din consoţı, iubirea desvaluind inocenţa o însenineza şi o învederéza.

Domnule Mire!
Domnișóra Mirésă!

Actul, ce se sevêrşește asta-ḑı între voĭ, este mare în numele luı Iisus Christos și al bisericeı sale. Este o alianţa sânta, unde cerul intervine ca martor de fidelitatea promisiunilor ce v'aţĭ facut unul altuia maı de 'nainte.—Adapaţı de micı cu învețaturile religiuneı creştine, veniţĭ în acest moment înaintea D-ḑeuluı vieţeı, ca sa juraţı ca legătura ce uneşte inimile vóstre înțelese deja, va fi pentru tot-déuna indisolubila. Când frunţile vóstre au purtat simbolul aureoleı cereştĭ, adică cununiile, bine-cuvêntarea cerésca s'a chıemat asupra vóstra prin rugile pióse ale Prea SântuluĭArhiereu şi ceıa-lalţĭ cucernicı preoţı; când mânile şi buzele vóstre au atins Sânta Evangelie, sufletele vóstre au fagaduit smerenie înaintea celuĭ neadormit. Parinţiı, fraţiı, rudele şi toţı amiciı voștri, ve privim cu bucurie și admiraţiune; ne trausportam duhovnicește în faţa marturisireĭ ce faceţı, ca viaţa vóstra individuala se va confunda într'una; ca unul din voı nu maĭ e un întreg, ci numaı o parte din întregul care este familia! Ca amic sincer al vostru, voiu ḑice dar fie-caruıa din voı:

Unuĭa:

Iubeşte-ţı soţia, ca pre tine însuţı, cacı este jumĕtatea din fiinţa ta. . Fiı protectorul seu, cacı este din natura maı slaba, maĭ delicată, şi prin urmare maĭ lesne supusa la pericule şi nenorocirı. Fiı serios în casa şi în afara, cacĭ după frumósa şi spinósa carieră ce aı, seriositatea îţı înalţă prestigiul, îţı mareşte autoritatea, şi face ca vorbele tale, actele tale, sĕ cada ca plumbul acolo unde le veı arunca !

Daca ḑic sa fiı serios şi în casă, sa nu creḑı că eu îţı recomand seriositatea ce s'ar asemana cu *gerul erneĭ*; nu, cacı aceea este superbie. Ci, seriositatea ce se asémana cu *rĕcórea* zefiruluı, în caldurile topitóre a vereı; seriositatea dulce, bine-facetóre!

Celeĭ-alte voiu ḑice :

Iubeşte-ţı soţul cel ce l-aı ales, fiı supusa catre dênsul, cacı el e Domnul caseı şi protectorul teu. Fiı blânda ca Rahila şi credinciósa ca Sarra. Când grijile vieţeı încreţeşte fruntea luı, tu prin dulcéţa, şi chiar prin slabiciunea cu care te a înzestrat D-ḑeu ca femee, sa cauţı a ı-o descreţi. Sa nu ridicı capul atuncı când trebue sa-l plecĭ înaintea luı... Să nu plângı când el rîde, nicĭ sa rîḑı când el plânge!

Numaı când şi unul şi altul vĕ veţı patrunde de adeverul acestor consiliı, numaı atuncı veţı avea o viaţa liniştita şi în adever fericita.

Termin dar, onorabilı Auditorı, prin a uni rugaciunile mele cu ale Prea Sâutuluı Arhiereu şi ceıa-lalţı cucernicı parinţı, ca Inalta Providenţa sa reverse asupra tinereı perechı tesaurul seu de bunataţı, ca şi asupra patriarhilor Avram, Isaac şi Iacov.

Dumneḑeul puterılor sa umbrésca sub aripa sa mântuitóre pe respectabiliı naşĭ cu întréga lor familie, pentru distinsa onóre ce ne-au facut şi creştinésca buna-voinţa ce au avut de a contribui la unirea acestor doı tinerı! Domnul dreptaţeı sa lumineze şi sa întarésca în putere pe Prea Sânţitul Arhiereu şi Vicar al sânteı Mitropoliı, ca prin bunatatea ce-l caracteriza, mulţı anı înca sa consoleze pe ceı nenorociţı, şi sa întinda o mâna de ajutor celor ce au trebuinţa.

Aducem mulţamirı din inima şi adânca recunoscinţa şi tuturor persónelor, care au bine-voit sa asiste la acésta frumósa ceremonie!

Invĕţator Nicolescu.

CRONICA BISERICEASCĂ

Biserica din Anglia.

In mijlocul feluritelor peripeţii ale timpuluï nostru, care ţin mintea şi consciinţa lumeı creştineşti într'o emoţiune înfricoşata, şi în nedumerire alarmantă, cât priveşte viitorul necunoscut, într'adevĕr este plăcut a sci, ca în creştinismul divisat, care acum, maï mult decât orı când, îşı primeşte recompensa meritată, pentru divisarea sa, încă nu s'a stins cu totul consciinţa despre starea nenormală, în carea se afla tot creştinismul, şi pe une locurı încă tot licureşte scânteia dorinţeı de a vedea în lumea creştina o turmă sub dominaţiunea unuï pastor. Noı nu vorbim despre biserica ortodoxa, în carea acéstă sânta şi mare dorinţa se exprimă chiar în rugaciunea de tóte ḑilele: „despre unirea bisericelor". In ea acésta voce naturala carea esa din substanţa eı interna, este un resultat inevitabil, şi tot odata şi un argument viu despre spiritul eı ecumenic, şi despre consciinţa eı de sine. Este forte îmbucurator, ca acésta dorinţă se iveşte maï cu sémă în occidentul eterodox, unde viaţa eclesiastico-religiósa este maı mult absorbită de elementele naţionale şi culturale, şi de aceea consciinţa despre partea ecumenică a creştinataţeï este maı puţin vie. Şi este lucru forte însemnat, ca acéstă dorinţă se iveşte anume în acele momente, când în viaţa externa socialo-politica se vede cu deosebire reul, resultat din despărţirea creştinismuluï, despartire, carea aduce o mare ura între popóre, care, dupre numirea lor creştina, sunt fraţı, şi trebue sa trăiasca în dragoste fraţéscă reciprocă şi pace. In acest moment, când popórele europene se gândesc maı mult, prin organele celor maı marı politicï şi diplomaţı, să înmulţésca, cât se póte maï mult, armatele, care şi aşa sunt immense, şi a perfecţiona arma, carea este şi aşa destul de infernal — distructivă, spre a aduce popórele într'o stare de nervositate internaţionala nesuferită, de grozăviile căria lumea trebue să se înspăımânteze, în acest timp anume marea idee a unireı frăţeştı a lumeı creştine continuă a ocupa multe minţï în occident, spre a împaca ura între popórele contimporane, care sunt divisate şi animate de inamiciţie reciproca.

Acésta este o mare mişcare în Anglia, carea are de scop unirea tuturor bisericelor creştine într'una. Ea nu s'a exprimat în órecare fapte marı, ea nu se exprimă în domeniul vieţeï oficiale bisericeştı, dar ea cu atâta este maı interesantă şi presintă maï multe

învĕţăminte, că ea forméza un argument al cerinţei adânci interne, carea reclamă în modul imediat—în literatura Este maĭ mult de un an, de când în organul principal al bisericei Anglicane „The Church Review“ (Revista bisericésca), carea apare în fie-care septamâna, se vede o rubrica aparte, carea nu se mai fineşte, sub titlul „Unirea creştinismului“, carea tot-déuna este plina de multe articole, scrisori şi note, relative la acésta mare chestiune—unirea creştinismului. Acele articole sunt de o însemnătate fórte mare, şi cu drept cuvênt intereséză pe toţĭ creştinii sinceri, devotaţi bisericeĭ. Este fórte interesant, ca Anglicanismul, ca un cult, care s'a nascut din catolicism şi protestantism, încetul cu încetul se liberéza de principiul protestant, şi acésta se vede mai cu séma în ḑilele nóstre. Sunt acum 50 de ani, de când biserica anglicana doreşte a se uni cu biserica ortodoxa de Orient. Pe la anii 1830—40 în Anglia era o mare mişcare religiósa, condusa de celebrii teologi de Oxford. Este cunoscut tuturor acelor, carii se intereséza de biserica creştina, că învetatul cleric anglican Palmer a intrat în relaţiuni directe cu representanţii ceĭ mai marcanţĭ din tóte bisericele creştine pentru realizarea unirei tuturor bisericelor creştine. El a fost în persóna prin Petersburg, Constantinopol, Atena, Ierusalim, Roma, şi a veḑut, cum-ca creştiniĭ din occidentul Europei, mai ales luteranii şi reformaţiĭ, s'au depărtat fórte mult de biserica creştina antica. Din împrejurari neprevedute şi independente de voinţa bisericelor autocefale ortodoxe, unirea bisericei nu s'a putut realiza, şi Palmer desperat că nu şi-a realizat dorinţele lui, a trecut la catolicismul roman. Acéstă mişcare însa nu s'a stîns, şi înca cu maĭ multa forţă a început vr'o 10 ani în urmă, când cunoscutul Bierring a fost trecut la ortodoxie la biserica catedrală din Petersburg, şi acum, sub numele de Preotul Nicolae Bierring, este îngrijitor al bisericeĭ ortodoxe rusa din St. Francisco (California).

Pe la aniĭ 1860 şi în biserica catolica s'a început o mişcare pentru unirea bisericelor; pe la acel timp a trecut la ortodoxie din catolicism, părintele Vladimir Guettée, actual îngrijitor al bisericei ruse din Paris, cunoscut prin maĭ multe scrierĭ teologice de mare valóre, dintre care unele au fost traduse din franţuzeşte în româneşte de I. P. S. Iosif Gheorghian, actualul Mitropolit Primat al Românieĭ. Bisericeĭ Anglicane, lipsindu-ĭ formele liturgice, care se află în bisericele ortodoxe şi parte catolică, şi simţind că racéla carea sĕ află în biserica protestantă, unde totul consta mai cu séma în predicarea cuvêntuluĭ lui D-ḑeu, nu satisface cerinţele interne ale consciinţeĭ creştineşti, un numer mare de membri aĭ bisericeĭ Anglicane, neputênd trece la ortodoxie, în mase trec la catoli-

cismul roman, de care fapte sântul Părinte, Leon al XIII, papa Romei, de la înalţimea tronului St. Apostol Petru, îşi exprimă cea maĭ mare bucurie, şi bine-cuvintéza cu ambele mânĭ pe toţĭ aceĭ cariĭ trec în sînul papismuluĭ.

In anul 1884 au trecut la papism din clerul anglican 337 de persóne şi vr'o 1500 de persóne din alte clase, toţĭ ómenĭ fórte cultĭ şi avuţĭ. Acest fapt maĭ mult decât ori-ce demonstréza, ca Englezii în consciinţa lor nu sunt mulţamiţi cu confesiunea anglicana, şi au dorinţa sa tréca sau la catolicism, sau la ortodoxie. Mai mulţi publicişti şi teologĭ romano-catolici au şi început a trâmbiţa, prin multele lor organe de publicitate, — ca nu va trece mult timp, şi tóta Anglia va arunca jugul protestantismuluĭ, şi întréga va trece în turma de D-ḑeu pazita a papei din Roma. Dar mulţi carii au trecut în papism s'au desilusionat, veḑênd ceea ce se petrece în biserica catolica, şi din acésta cauza s'a încins o polemica vie între teologii romano-catolici şi anglicani. Mulţi Englezi au plecat prin Egipet, Siria, Palestina, ca sa vada cu ochii starea bisericelor ortodoxe din vechile patriarhate din Alexandria, Antiohia şi Ierusalim; dênşiĭ au veḑut prin ce mijlóce Iudeii, Mahometanii, şi alţi necreştini sunt a luşĭ la catolicism şi protestantism de misionarii bine susţinuţi de Franţa, Italia, Ispania, Germania, Anglia, şi au deosebit fórte bine ceea ce fac misionarii acestor ţeri de activitatea misionarilor ortodoxĭ, mai ales Greci şi Ruşi. Din acésta causa dênşii, prin mai multe memorii, trimise din Egipet, Siria, Palestina, la mai multe reviste şi ziare din Anglia, se exprima, că rezultatul final nu póte sa fie mai bun, mai cu succes pentru viitorul bisericei Anglicane de cât unirea eĭ cu biserica ortodoxa din orient, carea a conservat intacte tóte dogmele, riturile şi canónele, prescrise de cele 7 sinóde ecumenice şi 9 locale, precum şi altele posterióre, care au avut loc în biserica ortodoxa din orient, dupa cum acésta s'au confruntat cu scrierile sfinţilor Parinţĭ şi altor înveţaţi din acésta biserica. Acum biserica Anglicana a trimes un episcop al seu la Ierusalim, în calitate de misionar, şi care ar sonda chestiunea despre unirea tuturor bisericelor creştine, cu Nicodim patriarhul de Ierusalim, unde s'a înfiinţat prima biserica creştină.

Dupre cum se aude, patriarhul Nicodim doreşte să faca demersuri, conform dorinţei şi scopului episcopului Anglican pe lânga Dionisiu al V-lea, Patriarhul de Constantinopol. Este speranţa, ca toţi representanţii bisericilor creştine vor saluta din inima începutu unirei bisericilor creştine, şi, spre acest finit, în urma înţelegereĭ tuturor representanţilor bisericilor creştine, cu consimţimêntul guvernilor respective, se va convoca un sinod ecumenic într'un oraş

din Europa, sau Asia, sinod, care era pe cale sa se convóce pe la anul 1872, în urma gravelor neînţelegeri între Bulgarii şi Grecii ortodoxi din patriarchatul de Constantinopol, spre a se pune o dată capet schismei Bulgaro-Grece. De o cam data rezultatul nu se scie care va fi. Viitorul va arata.

In timpul din urmă mai toţi teologii anglicani au început a se adresa cu mare stimă catre biserica ortodoxa din orient, recunosc marea ei autoritate. S'au facut mai multe încercari spre a demonstra existenţa unei fórte apropiete uniri a bisericei anglicane cu biserica ortodoxă din orient, dar aceste încercari pâna la timpul de faţa înca nu s'au realisat; dar anglicanii, o data apucând p'acésta cale, vroesc sa duca lucrul pâna la finit, sa-l încoroneze cu succes.

O stimă mare catre biserica ortodoxa din orient creşte în societatea cea mai instruita din Anglia, şi anume confesiunea ortodoxa se contra-pune celei romano-catolice. Când un teolog romano-catolic şi-a permis să se exprime, într'o revista religiósa anglicana, despre biserica ortodoxa din orient într'un mod nedemn, numind biserica ortodoxa „comunitate schismatica", carea nu merita nici macar numirea de „biserica", mai mulţi teologi anglicani s'au indignat la culme despre acésta, şi au declarat, cum-ca biserica ortodoxa din orient are mai multe drepturi istorice pentru a se numi „catolica", de cât biserica romana.

„Când occidentul — scrie un teolog anglican — era înca în barbarie, şi avea numai o populaţiune seraca, când papii, privaţi de spiritul critic, primeau decretalii false, permiteau imperatorilor imorali sa întroduca în simbolul credinţei un termin nou, când regişorii normani şi episcopii, înlanţuiţi cu peptare, se îngrijau sa formeze patriarchate latine în orient, când (precum au recunoscut singuri latinii la sinodul din Florenţa) creştinii din occident se ocupau cu falsuri şi-şi bazau pe ele ideile lor de administraţiune bisericésca, — în acest timp biserica din orient, cu cei patru patriarchi şi cu o mulţime nenumerata de membrii ai ei, era civilisata şi instruită, conserva credinţa neschimbata şi recunoscea, ca ea anume o conservă ast-fel." [1]).

„Dacă noi voim reunirea—scrie alt teolog anglican despre biserica anglicană în raport cu cea ortodoxa din orient,—şi toţi sincerii creştini trebue s'o dorésca şi într'adever o doresc,—apoi mijlocul cel mai bun pentru acésta este sa ne întórcem la „calea veche", dupa care am alunecat. Martora principala vie despre tradiţiunile

[1]). „Церковный Вѣстникъ" „(Mesagerul Bisericesc)", Petersburg, 1887, No. 16, pag. 278.

apostolice este biserica gréca. In Britania noi avem marturie despre vechimea ei în acea împrejurare, ca antichitățile nóstre bisericeștĭ cele maĭ timpuriu au caracter oriental. Episcopiĭ ceĭ dinteiu aĭ Romeĭ scrieau grecește. Biserica romana într'adever este fia a bisericeĭ grece, precum a fost și biserica britto-celtica pe aceste insule. Datinile vechĭ ale creștinismuluĭ apostolic s'au pastrat în orientul conservator. De aceia daca voim reunirea, apoĭ trebue sa ne adresam nu la Roma, ci la Constantinopol și Ierusalim" [1].

Entusiasmul multor anglicanĭ pentru unirea bisericeĭ lor cu cea ortodoxa din orient este așa de mare, în cât uniĭ teologĭ anglicanĭ s'au exprimat, ca între biserica ortodoxa din orient și cea anglicana nu este maĭ nicĭ o deosebire, și ca înstreinarea ortodoxilor de anglicanĭ se baséza pe o simpla neînțelegere, și ca acésta neînțelegere în practica se rezolva în folosul comunicareĭ reciproce între representanțiĭ ambelor parțĭ. Ca argument de recunóscere a bisericeĭ anglicane. ca ortodoxa, de catre biserica din orient, se aduce exemplul venireĭ patriarhuluĭ de Antiohia în Anglia la anul 1874, care patriarh ar fi predicat în catedrala din Vestminister, și ar fi dat binecuvêntare arhipastorésca celor aflatorĭ în biserica catedrala din Cicester. Dar acésta nu este exact, de óre-ce în acel an n'a fost în Anglia nicĭ un patriarh de Antiohia [2]. Acésta faptă însa nu este ceva extra-ordinar, caci s'a repetat de maĭ multe orĭ de cunoscutul prelat al bisericeĭ din Grecia —Alexandru Licurg, arhiepiscop al Sireĭ și Tinosuluĭ, când visita Anglia. In an. 1874 a fost în Anglia Ignațiu patriarhul Iacobiților din Antiohia (Siria) [3].

Dintre multe cestiunĭ, care preocupa acum pe anglicaniĭ, cariĭ vroesc unirea bisericeĭ lor cu cea ortodoxa din orient este și misterul st. Eucharistiĭ (împartașirĭ) la ortodoxĭ și anglicanĭ. Uniĭ anglicanĭ susțin, ca arhiepiscopul Alexandru Licurg, când a fost în Anglia a primit st. împartașire din mâna unuĭ preot anglican, și ast-fel fiind, a recunoscut óre-cum ca între anglicanĭ și ortodoxĭ nu este deosebire, acésta fapta trebue confirmata; de aceia anglicaniĭ susțin, ca preotul bisericeĭ ruse din Drezda (Saxonia) a participat la sânțirea bisericeĭ episcopale americane din acest oraș, și încă s'a și împartașit în acésta biserica din urma, și acésta fapta, ca și cea dinteia, aseminea trebue confirmată. Un teolog anglican susține, ca la Petersburg a avut loc o adunare neoficiala, președuta de marele duce Constantin (parintele regineĭ grece Olga), în carea s'ar fi vorbit, ca, de óre-ce biserica anglicana recunósce misterul preo-

[1]) „Церковный Вѣстникъ" „(Mesagerul Bisericesc)", Petersburg, 1887, No. 16, pag. 278

[2]) „Церковный Вѣстникъ" 1887, No. 16, pag. 279.

[3] „Biserica Ortodoxa Româna" 1875, No 6. pag. 475.

ției, apoi ea, biserica anglicana, trebue sa fie recunoscută, ca ortodoxa. De aceia, s'ar fi decis, ca ori-ce anglican din Rusia, ne fiind în putința să găsésca preot anglican, sa fie comunicat cu st. împartașire, daca va voi, de preotul ortodox rus, și înca fara a se fi marturisit mai înainte. Acésta o aduce, ca argument, teologul anglican într'o polemică c'un teolog romano-catolic, în videre ca ultimul rîdea de opinia anglicanului, cum-ca biserica ortodoxa fórte în curînd va numera între surorile sale şi pe biserica anglicana. Dupre ḑiarele ruse, şi mai ales după revista—organul st. sinod rus, lucrurile nu s'au petrecut aşa, dupa cum susțin anglicanii, dar acésta înca o dată demonstréza în mod evident, cum-ca anglicanii voesc din inima sa se unésca cu biserica ortodoxa din orient, unde s'au pastrat neschimbate dogmele, canónele, tradițiunile, şi în fine tot, ce s'a stabilit de Iisus Christos şi biserica lui mai pe urma de urmaşii lui în arhierat—înalții prelați la sinódele ecumenice și locale. Biserica anglicana acum merge neîntrerupt pe calea unirei bisericelor creştine cu ortodoxa din orient, şi se spera, ca, daca nu acum, cel puțin mai pe urma acésta mişcare salutara se va realisa, va fi un fapt îndeplinit, şi acésta din inima o doresc toți creștinii, carii acum sunt împarțiți în mai multe confesiuni, chiar inamice una alteia [1]. . . . . .

Biserica Arménă.

Armenia în antichitate forma un regat puternic, care cuprindea parte din actuala Rusie asiatica (Caucasia de sud, Turcia asiatica (Curdistan, parte din Siria, Mesopotamia, Capadocia, Cilicia) şi o parte din actuala Persie. Acésta țara se numeşte aşa dupa *Aramei*, carii sunt Sirienii din Vechiul Testament; popórele din orient numesc țara armenilor Gæstan sau Hæstan [2], a lica a urmașilor st. *Grigoriu*, luminatorul Armeniei, a carui memorie o serbéza biserica arména la 6 Iuniu [3]. Din regii armeni cei mai însemnați au fost: *Augar*, Zaac, Iosif, Gamazasp, *Farnac*, Tiridat.

Poporul armén era unul din cele mai culte din Asia, a avut mare

---

[1] Maĭ multe cestiunĭ bisericeștĭ pot fi rezolvate maĭ ușor. Dupre cum au anunțat ḑiarele române maĭ-aniĭ trecuțĭ, în Roman a murit preotul bisericei armene chiar în biserică, unde oficia serviciul divin; armenii din localitate, in nedumerire, ce să faca —să-l înmormânteze pe preot dupre ritul preoțesc, și nu cum-va trebue din nou sânțita biserica arména, fiind-ca în ea a murit preotul armén, ne avênd în Roman episcop armén, s'au dus la P. S. Melchisedec, episcop de Roman, spre a l consulta, și ultimul ar fi răspuns, ca ar dori și P. S. Sa sa móra în biserica servind. . ; prin urmare preotul trebuea a fi înmormântat dupre ritul preoțesc, și biserica nu maĭ trebuea din nou sânțita.

[2] „Востокъ", Mosqua, 1885, No. 325, pag. 372.

[3] A. Суворинъ. „Русскій Календарь", Petersburg, 887, pag. 74.

influenţa asupra desvoltarei intelectuale şi morale a Turcilor şi Perşilor. Multe monumente scrise şi nescrise ale poporului armén din adânca antichitate până acum marturisesc despre gloria lui. Fiind în calea popórelor barbare, care necontenit faceau invasiunĭ asupra Armeniei un timp îndelungat, poporul armén s'a luptat cu mare bravura contra inamicilor sei, mai ales contra Turcilor şi Persilor, în fine, epuisându-şi tóte forţele sale, statul armén a cadut sub Turci şi Perşi, iar în secolul al 18 şi sub Ruşi. Numerul tuturor Armenilor se ridica până la 6 milióne dupre unele statistice; cea mai mare parte din Armeni traesc în Rusia şi Turcia, parte în Persia; dênşii se afla respândiţi mai în tóta Europa în mic numer, în România şi Austria Armenii trăesc mai ales în oraşe, unde posedă mai multe instituţiuni, pe care le întreţin cu propriile lor mijlóce, ocupându-se în special cu comerciul şi cu industria, fiind ómeni inteligenţi şi muncitori, sociabili, ne dând motive de plângere contra lor statelor, unde locuesc, dupre cum acésta se întêmpla fórte des cu alţi asiaţi—ovrei. [1])

Creştinismul s'a întro lus în Armenia înca în timpul vieţei pămênteşti a lui Iisus Christos. Augar, regele armén din Edesa [2]), primul din Armeni a credut în Christos: pentru Augar Mântuitoriul a dat chipul seu cel ne facut de mâna; acel chip în urma s'a adus la Constantinopol, şi memoria acestei aduceri biserica ortodoxa o serbéza la 16 August st. v. Regele Augar este considerat de sânt de catre armeni, şi biserica arméno-gregoriana serbéza memoria lui la 19 Decembre st. v. [3]). Creştinismul a fost propagat în Armenia de st. Apostolĭ Tadeu şi Bartolomeu, a caror memorie, ca primi luminatori ai Armeniei, biserica arméno-gregoriano o serbéza la 28 Noembrie st. v. Gregoriu Luminatorul a fost adeveratul creştinator al Armeniei; el are aceiaşi însemnatate în biserica arména, ca şi st. Nina (sau Nona), [4]) prima propagatóre a creştinismului în Georgia, în biserica georgiana. St. Scriptura a fost tradusa în limba

---

[1]). In România Armenii (gregorienĭ şi catolicĭ) locuesc în Bucureştĭ, Iaşĭ Botoşani, Falticenĭ, Roman, Galatz etc. In Roman, Iaşĭ, Botoşanĭ locuitorii armenĭ au biserici mareţe, posedând şi inscripţiunĭ antice, asupra căror inscripţiunĭ P. S. *Melchisedec*, episcop de Roman, membru al Academieĭ Române, a publicat un memoriu fórte important în „Analele Academieĭ Române", pe anul 1882.

[2]) Edesa era un oraş însemnat în Mesopotamia, aci a fos reşedinţa episcopală sub jurisdicţiunea patriarhatului din Constantinopol; în locul Edeseĭ acum este un satişor mic, serac, locuit de Arabĭ. Când biserica română era pendentă de patriarhatul de Constantinopol, unor arhiereĭ românĭ se dedea titlul de „*Edesa*". Aşa se numea episcop de Edesa P. S. *Neofit Scriban*, unul din ceĭ maĭ demnĭ prelaţĭ romanĭ, decedat la 7 Octombre 1884, şi înmormêntat în Burdujenĭ, lângă Suceva; el a fost şi colaborator al revisteĭ „Bis. Ort. Rom.".

[3]) А. Суворинъ „Русскій Календарь", Petersburg 1887, pag. 79.

[4]) „Biserica Ortodoxa Româna", an. 1887, No. 4, pag. 384.

arménă din limbele hebraica şi helena de către comentatorii armenĭ: Mesrob, Egişeu, Moise gramaticul, David filosoful, Gregoriu de Narec, şi Nerses de Claen. st. Iacob de Nisibia şi „catolicosul" armén Moise au facut fórte mult pentru biserica arména. iar expunerea doctrinei bisericei armene a compus'o renumitul patriarh armén *Nerses*.

Până la sinodul al patrulea ecumenic din Chalcedona (an. 41 dupa Christos), toţĭ Armenii erau creştini ortodoxi. De la acel sinod Armenii au trecut la monofisitism. Biserica arménă, separându-se de Bisericile orientală şi occidentala, în epoca sinodului de Chalcedona, şi în urmarea uneĭ simple neînţelegeri, n'a luat nici o parte la viaţa comuna a Bisericei de la acea epocă, şi s'a pus ast-fel *în stare de schismă*. Cu tóta starea acésta, ea a remas ferm ataşata de credinţele primitive, şi ea este încă astă-ḑi în deplin acord doctrinal cu Biserica catolică orientală. Din punctul de vedere al conservarei sanatósei doctrine şi a constituţieĭ divine a Bisericeĭ, ca representând adeverata Biserică, aşa cum există ea în unitatea sa, în seculul al cincile, Biserica arména se pune între representanţii adeveratei Bisericĭ. Desparţirea, ce există în bisericile gréca şi arména, este curat exterióra, şi n'a avut de motiv, afara de óre-care obiceiuri şi împrejurari politice, de cât o *neînţelegere* asupra unui punct de doctrină, definit la Sinodul de Chalcedona. [1])

In timpul de faţa Armenii creştinĭ se împart în gregorieni şi catolicĭ. Armeniĭ gregorienĭ au 4 patriarhi: în *Ecimiadzin* (guvernamêntul de Erivan, Caucazia, Rusia), *Ag-Tamar, Sis şi Ierusalim.* Patriarhul din Ecimiadzin pórtă titlul de „catolicos", şi este şeful suprem religios al Armenilor gregorienĭ; de la anul 451 el exercitéză o supremaţie parte recunoscuta, parte întreruptă, asupra celor-l-alţi treĭ patriarhī armenĭ. Biserica armènă din tóte parţile se bucură de o autonomie complecta, singura 'şĭ alege pe primul eĭ ĭerarh (patriarh-catolicos), care tot-déuna se confirmă de suveranul tuturor Ruşilor, biserica arménă are episcopĭ naţionali, preoţĭ aleşĭ de parohienĭ, facultate teologică, seminarii, unde tóte studiile se predau în limba armènă, toţĭ directorii şi profesoriĭ sunt armenĭ. [2]) Ecimiadzin—vechea capitală a Armenieĭ, aprópe de muntele Ararat, unde s'a oprit corabia luĭ Noe—este centrul religios al Armenilor gregorienĭ; acest oraş, care se numeşte de Armeni Vaharşapad, n'are decât 2910 locuitorĭ, [3]) dar în realitate este

---

[1]) *Iosif Georgian,* Mitropolit Primat al Românieĭ. „Expunerea doctrineĭ bisericeĭ creştine ortodoxe" de V. Guetté, Bucureştĭ, ediţia 2, 1887, pag. XII, XIII, 9, 10.

[2]) „Востокъ", Mosqua, 1884. No. 506, pag. 218.

[3]) А. Суворинъ „Русскій Календаръ", Petersburg, 1887, pag. 130.

centrul şi administrativo politic al Armenilor, sunt anume ḑile în an, când acest oraş are aprópe 100,000 locuitori, adica cand se fac adunarile generale ale Armenilor, când se face şi un mare bâlciu. In Rusia sunt numai 7 eparhii armene, iar în Turcia şi Persia ele sunt în numer de 48, dintre care cele mai însemnate sunt în Duvin, Varac, Van. Acum, dupa mórtea luĭ *Kĭvorc* adica George), s'a ales şi confirmat patriarh-catolicos al tuturor Armenilor georgieni *Macariu* I, care a fost profesor cunoscut la facultatea teologica arména din Ecimiadzin, publicand mai multe opere religióse pentru Armeni; el, folosindu-se de o mare popularitate înaintea palatului imperial din Petersburg, a facut mult bine în tóte privinţele poporului armén, şi mai ales a contribuit fórte mult la redeschiderea şcólelor armene, oprite în Rusia prin decret imperial. [1].

Armenii în Rusia au avut şi au mare influenţa: comitele M T. Loris Melicov, fost Ministru de Interne, d. I. D. Delianov actual Ministru de Instrucţiune, care traeşte chiar în curtea bisericei armene din Petersburg, generalii Tergucasov, Lazarev etc sunt Armeni [2] bine cunoscuţi, care susţin puternic pe conreligionarii şi compatrioţii lor din Caucasia şi alte parţi. Familia Lazarev a înfiinţat de mult in Mosqua un „Institut pentru limbile orientale“ [3], carea şcóla superióra rivaliséza cu facultatea limbelor orientale a universităţei din Petersburg, la carea facultate preda limba şi literatura arména cunoscutul profesor d. Patcanov (rect Patcanian). In genere Armenii stau mult mai bine decât Românii şi Georgienii din Rusia, cu tóte ca ultimii sunt ortodoxi. . . .

Arhiepiscopul armén din Constantinopol se numeşte aseminea patriarh, dar numai in ordinea civila; el este şeful naţiunei armene in Turcia; spre a evita confusiunea, ar fi bine de a adopta, pentru acéstă funcţie civila, numirea locala de *patric*. Patricul armén este şeful civil al tuturor comuniunilor neunite, afara de cea gréca, adica a Nestorienilor, Armenilor şi Iacobiţilor.

Comuniunea Armenilor uniţi s'a format: I) la 1739 de un vechiu patriarh Ciliciai [4], refugiat în Liban, II) din arhidiocesa de Constantinopol, formată în an. 1830, carea era *din propagandă*.

1) A. Суворинъ „Русскій Календарь“, Petersburg, 1887, pag. 163, 234.
2) „Biserica Ortodoxă Romană“, Bucureşti, an. 1887, No. 4, pag. 383.
3) A. Суворинъ „Русскій Календарь“ Petersburg, 1887, pag. 20 [informaţiunĭ].
4) Din oraşele provinciei Cilicia sunt însemnate Iconia şi *Tars*: în ultimul oraş s'a nascut st. Apostol *Paul* (înainte Saul), cel mai învețat scriitor al Noului Testament; în acest oraş era sa móră, fiind răcit, dupa scaldatórea din riu, *Alexandru cel Mare*, regele Macedoniei, care a scapat de mórte numaĭ mulţumita medicului seu Filip. . .

In an. 1866 arhiepiscopul de Constantinopol, Hassoun, a fost al s patriarh de Cilicia. In sînul acestei biserici s'a nascut schisma. Armenii uniţi d'n Galiţia, Ru ia, Viena, Roma, Ve ieţia n ı depind de ierarhia Cons antinopolo — Ciliciani. Ei sunt *stavrop giaci*. Arhiepiscopatul de Lemberg s'a format la anul 1635 .

Actualmente sunt patriarchi armen , precum şi mitropolıţ -ai hiepiscopi mai însemnaţi: în *Alep:* G. Balitian, în *Cil ci ı:* E. Az rian, în *Lemberg:* I. Isakowicz. [2])

Biserica arména este c a mai apropiata de biserica oıto oxa , de aceia mereu se agita cestiunea unirei acestor biserici, ı nire era sa se faca în mai multe renduri, dar au fost mai mult imprejurari mai mult police şi naţionale, d cat religio e, ca i au impedicat acésta unire. Id ia unirei cu o deos bita i si tenţa s'a exprimat la anul 1865 de c ıtre patriarhul arm'n Booz. Fo t ıl arhiepi cop al insulei Chio I. I. S. Gregoriu, a facut tot posi bilul spre a-l face p fostul pat iaıh de Cons antinopol, Ioakim al II, spre a face dem ısurile cuv uite pe langa fo tı l patriaıh armén din Constantinopol, Narces dar lucrurile s'au maıgiı it numai prin discuţiuni, discursuri, s'au exprimat mu te „pia desideria" [3], amânandu-se lu rurile pentı u alta ocasiune. La 1885 din nou s'a început, în mod fórte s rios, a se d'scuta ideia unirei bisericei armene cu cea ortodoxa, dar mesurile, luat de guvernul rus co ıtra şcólelor armene, î ı an. 885 1886, au indispus mult pe representanţii bisericei armene. In anul curent s'au propus, prin presa, patriarhului armén din Ecimiadzin, precum şi patriarhului armén din Constantinopol, spre a se uni cu biserica ortodoxa, dar pâna în present nu se scie nici un resultat positiv n acésta privinţa. . . . .

Leon XIII, papa Romei, a început din nou a fi ın bune ıelaţiuni cu Abdul—Hamid, Sultanul Otomanilor. La 15 Februarie 1887 st. n. sa presentat Papei, în audienţa solemna, patriaıhul arméno-catolic *Azarian* şı ı-a înmânat scrisórea S ıltınului, ımpreuna cu un inel, ornat cu petre scumpe. In discursul—respuns Papa cu mare bucurie a exprimat dorinţa s ı vada, cât se póte mai curând, înmulţirea, în orientul ortodox, a catolicilor cu concursul Sultanului ?) [4]). . . . . .

Creştinii, de felurite confesiuni, în loc sa se unésca, spıe a-şı

[1]) Const. Erbicénu. „Revista Teologica" Iaşı 1884, No. 18, pag. 138, 139.
[2] „Almanah de Gotha", 1887, pag. 574, 1:2.
„Biserica Ortodoxa Româna", Bucureştı, 1875, No. 12, pag. 946 — 9 9.
[4] „Церковный Вѣстникъ", Petersbuıg, 1887, No. 9, pa . 174.

îndrepta forţele contra inamicului comun, se desbina, îşĭ dau mâna cu aceĭ, cu carii nu trebue, pe-când, dupre adeverata sublima înveţatura a Mântuitoriuluĭ lumeĭ, ar trebui sa se faca alt-fel. . . . .

Biserica ortodoxă din Bosnia şi Herzegovina.

Dupa tractatul din Berlin, din 1 (13) Iuliu 1878, ca resultat al resbeluluĭ ruso-turc, din aniĭ 1877—1878, Bosnia şi Herzegovina, care erau provincii ale imperiuluĭ Otoman, aŭ fost cedate Austro-Ungarieĭ, pe un timp óre-care, spre ocupaţiune pentru restabilirea ordineĭ, dupa insurecţiunea din aceste doue provincii, din aniĭ 1875-1878. Vor deveni sau nu ĭaraşĭ aceste provincii ale Turcieĭ, nu se póte spune nimic positiv de o cam data.

Ambele provincii sunt locuite, în cea maĭ mare parte, de Sêrbĭ, cariĭ sunt de confesiunea ortodoxa; catolicĭ şi mahometanĭ erau până la 1878 fórte puţinĭ în aceste provinciĭ.

Sub raportul bisericesc, Bosnia şi Herzegovina depind de patriarhatul de Constantinopol de la anul 1767, din timpul patriarhuluĭ de Constantinopol Samuel. In timpul din urma în Bosnia şi Herzegovina biserica ortodoxa mergea spre înflorire, mulţamită distinşilor prelaţĭ Sabba Casanovicĭ, mitropolit al Bosnieĭ (în Seraev), Ignatĭu, mitropolit al Herzegovineĭ (în Mostar), şi Dionisiu, mitropolit al Zvorniculuĭ. In eparhia Bosnieĭ sunt 480,000 ortodoxĭ, în acea a Herzegovineĭ, 220,000, ĭar în a Zvorniculuĭ 70,000 [1]). In anul 1885 distinsul prelat, Sabba Casanovicĭ, mitropolit al Bosnieĭ, în urma mareĭ sale lupte, pentru apărarea ortodoxieĭ contra catolicismuluĭ, nefiind susţinut nicĭ de Ioakim IV, fost atuncĭ patriarh de Constantinopol, de care depinde biserica din Bosnia-Herzegovina, a demisionat, spre marele regret al turmeĭ sale cuvêntatóre: guvernul austriac atuncĭ a acordat fostuluĭ mitropolit al Bosnieĭ, Sabba Casanovicĭ, o pensie pe viaţă, în suma de 3,000 guldenĭ, şi acum acest prelat s'a retras la muntele Athos în mônăstirea sêrbă Chilandar, mâhnit din suflet, că, în lupta sa pentru apărarea ortodoxieĭ, a fost împedicat nu atât de catolicĭ, cât de ortodoxĭ — German Angelicĭ, patriarh-mitropolit de Carlovitz, Theodosiu Mraovicĭ, mitropolit al Serbieĭ, Emelian Radicĭ şi Nicodem Milas—arhimandriţĭ şi licenţiaţĭ în teologie din Rusia ortodoxă: atât al treilea, cât şi al patrulea, prin felurite broşurĭ, publicate în limbele sêrbă şi germana, au emis multe părerĭ neortodoxe, şi şĭ-au atras ura teologilor ortodoxĭ grecĭ, ruşĭ şi sêrbĭ. Mitropolitul Sabba Casanovicĭ a edat maĭ

[1]) „Востокъ", Mosqua, 1884, No. 294—297, p. 137.

multe scrieri, împreună cu decedatul patriarh-mitropolit de Carlovitz-Procopiu Ivaşcovici, cu fostul mitropolit al Serbiei libere, Michail Iovanovici, şi cu actualul mitropolit al Muntenegrului Mitrofan Ban, în cari cu multe argumente puternice susţinea biserica ortodoxă din Bosnia, Herzegovina, Muntenegru [1]), şi cari au fost mult laudate de toţi teologii ortodoxi, mai ales de Meletiu Urieniu, mitropolit de Nicomedia (în patriarhatul de Constantinopol), doctor în teologie din Oxford (Anglia), cunoscut prin valorósa sa scriere, relativa la Cyril şi Methodiu — apostolii slavilor, şi prin combaterea cunoscutei enciclici a papei Leon al XIII, numita „Grande munus".

Actualmente în capul bisericei din Bosnia (în Seraev) se afla mitropolitul George Nicolaevici, iar în Herzegovina (în Mostar) şi Zvornic au remas tot vechii mitropoliţi Ignatiu şi Dionisiu, carii susţin cu multa tarie ortodoxia. Mitropolitul actual al Bosniei George Nicolaevicĭ este originar din Dalmaţia (Austro-Ungaria), unde şi-a facut renumele prin apărarea bisericei ortodoxe, împreuna cu Stefan, episcopul Zarei, pendent de mitropolitul din Cernauţi—eruditul Silvestru Morariu, care asemenea a scris, în anul 1885 o carte de mare valóre, îndreptata contra tendinţelor romano catolice. Mitropolitul George Nicolaevicĭ este un om batrân, se bucura de mare popularitate în biserica sa, dar este fórte bolnavicios, şi acéstă ultima împrejurare bucură mult pe propagandiştiĭ eterodoxĭ. Ultimiĭ, susţinuţi fiind bine de papa Romeĭ, care merge acum necontesat mâna cu mâna cu guvernul austriac [2]), au început a desfăşura o activitate extra-ordinară în vechile provincii sêrbe-ortodoxe, Bosnia şi Herzegovina. Cunoscutul episcop catolic de Djacovar, Strossmayer, originar din Croaţia, actualul mitropolit catolic al Bosniei, Iosif Stadler, episcopul catolic de Mostar (în Herzegovina) Paschaliu Butzonici, împreună cu maĭ mulţi ĭesuiţĭ de origină croata şi polonă, au înfiinţat mai multe tipografiĭ pentru tipărirea carţilor religióse catolice în Seraev, Mostar, Zvornic, Novi-bazar, Mitrovitza, Banjaluca, seminariĭ catolice in Seraev, Banjaluca şi Mostar, maĭ multe şcoli primare şi secundare de ambe-sexe în maĭ multe oraşe din Bosnia şi Herzegovina, sub numirea de „Inima luĭ Iisus", „Amórea divina"... Dominicaniĭ, franciscanii, trapiştiĭ, iesuiţiĭ şi alte ordine papale au 4 mônăstirĭ în aceste provinciĭ; surorile de caritate catolice primesc subvenţiunĭ marĭ anuale numai de la guvernul austriac—30,000 florinĭ, în fine propaganda catolică facea aşa de marĭ progrese, în cât arhipăstoriĭ ortodoxĭ din Bosnia şi Herzegovina aŭ fost necesitaţĭ să reclame însuşi imperatoruluĭ Austro-Ungarieĭ,

[1]) „Biserica Ortodoxă Română", anul X, No. 15, pag. 1250.
[2]) „Церковный Вѣстникъ", Petersburg, 1887, No 6, pag. 103.

Franz Iosef, şi ultimul, spre a nu aţâţa spiritele, şi aşa deja destul de iritate, ale Sêrbilor ortodoxi din Bosnia şi Herzegovina, a rechiemat pe episcopul de Djacovar Strossmayer din aceste provincii, a ordonat misionarilor propagandei papale să fie mai moderaţi, ba, ce este mai mult încă, guvernul austriac, ţinênd compt, că în Bosnia şi Herzegovina sunt mai mult de cât 600,000 ortodoxi Serbi, a ordonat, dupre mijlocirea prelaţilor ortodoxi din Seraev, Mostar, Zvornic, să se restaureze mărééţa catedrala din Dabr, aprópe de Uişegrad (in Bosnia), unde înainte era scaunul episcopal ortodox sêrb. In Dabr St. Sabba, archiepiscop al Serbiei, fiu de rege, a hirotonit pe primul episcop sêrb pentru Bosnia. Mai pe urmă scaunul episcopal din Dabr s'a stremutat la Seraev, şi episcopii de Dabr se numeau ai Dabrului şi Bosniei. Aci s'a restaurat şi vechea mônastire, carea este renumită în istoria sêrbă. Dómna Nicolici, soţia guvernatorului civil al Bosniei, a oferit suma de 10,000 fiorini pentru acéstă catedrala. In oraşul Reliev s'a inaugurat noul seminariu ortodox sêrb. Edificiul este mareţ şi construit fórte bine, este organisat în cele mai bune condiţiuni. Acest oraş este legat, prin calea ferata, cu oraşul Seraev, şi nu se afla în mare depărtare de capitala Bosniei. Mulţamita ingrijirei guvernatorului civil al Bosniei, baronului Nicolici, care se afla in cele mai bune relaţiuni cu actualul mitropolit al Bosniei, George Nicolaevici, pe lânga seminariu s'a construit o biserica frumósa ortodoxă, la construirea căreia baronul Nicolici a oferit 5,000 guldeni. S'a înfiinţat, dupre iniţiativa mitropoliţilor George Nicolaevici, Procopiu şi Dionisiu, o societate pentru ajutorarea clerului ortodox Sêrb din Bosnia, Herzegovina şi Novi Bazar; mai mulţi Sêrbi mahometani din Bosnia şi Herzegovina au fost aduşi la ortodoxie în Seraev, Mostar, Banjaluca, Bichaci, Crup, Petrovaci. In Mostar s'a restaurat o vechie biserica, unde odiniora a existat renumita mônastire Iitomîslici, înfiinţându-se pe lânga acésta biserica un hospital cu cheltuéla guvernului austriac, avênd o epitropie, în capul carei este Ignaţiu, mitropolit de Mostar.

Prefectul judeţului Mostar— A. Cotzy— a mijlocit, pe lâna cine se cuvine, a se restaura mai multe biserici şi şcoli ortodoxe sêrbe, cari au fost distruse atât sub dominaţiunea turcésca, cât şi în timpul rescólei din urma din Herzegovina, dar, din lipsa de mijlóce, acésta mijlocire n'a fost satisfacuta la timp, şi din acéstă causa Herzegovinenii sufereau fórte mult. Dupre ultimele informaţiuni venite din Bichaci, guvernul austro-ungar a acordat 20,000 fiorini pentru a se cumpera vestminte şi carţi pentru bisericile cele mai serace din Herzegovina.

Este cunoscut, ce impresie a produs epistola patriarhului de Constantinopol Ioakim al IV (acum decedat, din 3 15 Decembre 1884, catre German Angelici, patriarh-mitropolit sêrb din Carlovitz (Austro-Ungaria ,de óre-ce bisericile autocefale ortodoxe nu recunosceau biserica din Carlovitz de autocefala. Actualul mitropolit de Belgra l (Serbia libera , Teodosiu Mraovici, imediat a felicitat pe German Angelici pentru autocefalia bisericei din Carlovitz, şi prin acésta, óre-cum a recunoscut de necanonici pe toţi patriarhii sêrbi, cari, dupa fuga patriarhului s rb din Ipec, Arseniu IV Cernoevici in Ungaria, la Carlovitz, au ocupat scaunul din Ipec, şi dupa cari numitul scaun, dupre consimţimêntul patriarhului din Ipec, Calinic II, şi al ierarhilor Sêrbi, a trecu in j uris l'cţiunea patriarhului de Constantinopol Samuel la 1766. Cu acéstă n prejurare s'a inceput o polemica într ţiarele r l'gióse serbe, ruse, grece, carea are o importanţa canonica. Mulţi teologi ortodoxi, şi biseri a rusa întréga nu recunosc de canonici p na acum pe German Angelici, patriarh de Carlovitz, şi p Teodosiu Mr ovici, mitropolit l Belgrad. D ipa ab li area forţata a cunoscutu ui mitropolit de Serae , S bba Casanovici, s'a ivit ne lumerirea unde rebue sa fi hirotonit noul mitropolit de Seraev -George Nicolaevici: guve n il austro ungai şi patriarhul de Carlovitz, G rman A ig lici, susţineau ca hirotonia trebue efectuată la Carlovitz, de ór -ce patriarhul le Carlovitz e te a leveiatul succesor al patria hilor di i Ip c, vechia c p'tala a Serbiei...., patriarhul de Constantinopol susţinea, ca hirotonia trebue să urmeze în Constantinopol, de óre ce biserica sêrba, a lica din regatul Serbiei, Bosnia, Herz govina, Mu itenegru, de la anul 1767 nu mai este autocefala, ci pendenta de patriarhatul din Constanti nopol.... Dupa insistenţa guvernelor austro-ungar, serb şi turc s'a facut o cedare din partea patriarhului din Constantinopol, şi Georg Nicolaevici nu s'a hirotonit nici în Carlovitz, nici in Constantinopol, ci, dupre consimţimentul comun s'a hirotonit în Seraev de patriarhul de Carlovitz, German Angelici, împreuna cu cei-lalţi prelaţi ortodoxi sêrbi... Atâta biserica din regatul Serbiei (Belgra l , cât şi cea din Serbia Austro-Ungara Carlovitz , au fost recunoscute, în persónele patriarhului German Angelici şi mitropolitului Teodosiu Mraovici, ca autocefale, de patriarhul de Constantinopol Ioakim al IV. Actualmente chestiunea este pen lenta numai cât priveşte biserica orto loxa sêrba din Bosnia-Herzegovina : patriarhul din Constantinopol, Dionisiu al V. nu voeşte de loc, ca biserica din Bosnia Herzegovina sa fie anexata la patriarhatul din Carlovitz, ca a, prin acésta, ar fi evident, ca Bosnia-Herzegovina politiceşte nu vor mai aparţinea Turciei, ci Austro-Ungariei, şi, prin urmare, biserica din

Bosnia-Herzegovina nu va mai fi pendenta de cea de Constantinopol, ci de cea de Carlovitz.... Dupre ultimile informaţiunĭ, Dionisiu al V este mai mult dispus sa recunóscă, ca autocefala, biserica ortodoxa sêrba din Bosnia-Herzegovina, pe când guvernul austro-ungar insista a anexa cu totul biserica acésta la cea din Carlovitz. Este probabil, ca biserica din Bosnia-Herzegovina sau va fi anexata la cea din Carlovitz sau fi-va recunoscută ca autocefala. Aşa dar, în cazul din urma, în Austro-Ungaria vor fi 4 biserici ortodoxe autocefale: 2 sêrbe—în Carlovitz şi Seraev, şi 2 române—în Sibiu şi Cernauţi.

Biserica din Abisinia.

Abisinia se numeşte ast-fel mai ales de Europei; Africanii şi mai Ales înşi-şi Abisinienii îşi numesc ţara lor Gabeş sau Habeş, în antichitate acéstă ţara este cunoscuta sub numirea de Etiopia. Abisinia actualmente este un stat independend la nord-estului Africeĭ, avênd o suprafaţă de 333,279 kilometri quadrate, şi o populaţiune dela 3 pâna la 8 milióne suflete. Suveranul acestei ţerĭ pórtă titlul de imperator, sau, dupre dialectul local, *negus*. Abisinia se împarte în treĭ provincii: 1) *Tigre*, cu capitala *Adua* — 3 miĭ locuitori, 2) *Amcarra* cu capitala *Gondar*—7 miĭ locuitori; 3) *Şoa* cu capitala *Ancober*—6 miĭ locuitorĭ [1]).

In urma expediţiunei Italieĭ, din anul trecut şi curent, s'a înstrăinat din teritoriul Abisinieĭ 632 kilometri quadr. cu 1,300 locuitori, ceia ce actualmente formézǎ posesiunea exterióra a Italieĭ în Africa: şi anume baea de Asab, situată la marginea marei Roşie până la oraşul Masuah. [2])

Mai toţĭ locuitorii Abisinieĭ sunt creştinĭ — monofisiţi, adică, carii recunosc în Iisus Christos numaĭ o fire dumnedeésca [3]). Creştinismul a fost întrodus în Abisinia în primiĭ seculi după Christ. de st. Frumentiu şi Edesiŭ, ĭar chiar în timpul apostolic eunuchul (famenul) Candachieĭ, regineĭ Etiopieĭ, a fost creştinat de st. apostol şi arhidiacon Filip [4]). Eresia monofisita a fost puternic susţinuta de Eutichiu şi Dioscor, şi condamnată la sinodul al patrulea ecumenic din Chalcedona (an. 451 după Christ), unde a asistat şi *Alexandru*, mitropolit daco-român din Tomi [5]); şi de atunci biserica din Abisinia

---

[1]) A. Суворинъ. „Русскій Календарь“ Petersburg, 1887, pag. 125, 217.

[2] „Almanah de Gotha“, 1887 pag. 830 1059.

[3]) Ierodiacon Genadiŭ Enăcénu [actual episcop al Rômnicului). „Bis. Ort. Rom.“, an. 1875, No. 6, pag. 473.

[4]) „Fapt, st. Apostol“, cap. 8, vers. 27—39.

[5]) Episcop Filaret Scriban, „Istoria bisericéscă a Românilor“, Iaşĭ, 1871, pag. 159.

(sau antica Etiopia) este fórte puţin cunoscuta. Expunerea doctrineĭ creştine, în forma monofisitismului, a fost alcatuita în Abisinia de Iacob Baradeu şi urmaşii lui; mai multe carţi ale sântei Scripturi (mai ales Psaltiria şi ale serviciului bisericesc prologul, triodul, mineele etc.) au fost comentate în limba abisiniana de Iared „dulcele cântareţ", Eustahiu, preot, originar din Armenia, Gedeon „compunetor de canóne". Monahismul a fost representat în Abisinia maĭ ales prin 3 persóne, renumite în biserica abisiniana — Hajmanot, Eustaţiu, Qyddus. Cel dinteiu a luminat cu creştinismul provincia Şoa (Schewa], fundând acolo renumita mônastire „Dobra Libanos" „ Muntele Liban"), şi a decedat la 17 August an. 1312 dupa Christ. Al doile a fundat mônastirea Holjam, a trait pe la an. 1330—1340 dupa Chr. Al treile, dupa o legendă abisiniana, a trait 900 de ani (?). .

Limba abisiniana conţine în sine multe cuvinte copte şi parte helené. Limba literara, carea actualmente este în sus în Abisinia, este cea amcarica (dupa provincia Amcara din Abisinia sudica), iar cea etiopica se întrebuinţéza numai în biserica, acésta limba fiind mórta din secolul al 17 dupa Christ, dar limba copta limba literara a Egiptenilor actuali) este destul de bine cunoscuta în Abisinia, de óre-ce Egiptul a fost în relaţiuni perpetue cu Abissinia. In antichitate şi evul mediu Abisinia era în relaţiuni şi cu popórele, care întrebuinţau limba helena, iar de vr'o câte-va secule nici patriarhul grec ortodox al Alexandriei, care pórta titlul de „papa şi patriarh al Alexandriei, Etiopiei, Libiei, Egiptului" [1]), nu mai scie aprópe nimic despre starea bisericei monofisite din Abisinia, carea a fost când-va sub jurisdicţiunea lui. Inveţaţii europeni ortodoxi şi eterodoxi— în anii din urma se ocupa mult de Abisinia, mai ales de trecutul ei, sub raportul intelectual şi religios, studiind manuscriptele etiopice şi alte monumente scrise şi nescrise ale poporului abisinian [2]). S'au tiparit mai multe articule importante despre starea actuala a Abisiniei prin revistele şi ḑiarele din Italia, Anglia, Grecia, Rusia, mai ales cu ocasiunea expediţiunei Italienilor în Abisinia, şi acum din ce în ce acésta ţara devine mai cunoscuta.

Actualul suveran al Abisiniei, Ioan II, simpatiséza fórte mult Grecilor. Intîmpinând nu de mult pe un caletor, care trebue sa visiteze Grecia, i-a înmânat o scrisóre catre regele grecilor — George I. Acésta scrisóre a ajuns la destinaţiune, dar în tótă Grecia nu s'a găsit vre-o persóna, carea sa póta citi scrisórea regeluĭ Ioan II, com-

1) „Almanach Gotha"; 1887, pag. 1023.
2) „Христіанское Чтеніе", Petersburg, 1887, No. 7—8, pag. 137—160.

pusă în limba abisiniana. De aceia scrisórea a fost trimésă de regele grecilor, George, la Alexandria, la consulul grec pentru a se traduce [1]).

La 5 Ianuariu 1885 a sosit la Athena din Abisinia, preotul Vold Simeon, şi un diacon. Ambii sunt ataşaţi pe lânga biserica Copta din Ierusalem, şi aŭ plecat cu o scrisóre din partea negusului Abisiniei, Ioan, pentru a saluta pe Maiestaţile lor — regele George şi regina Olga din Grecia [2]).

George I, regele Grecilor, dupa cererea lui Ioan II, negusul Abisiniei, a trimes în Abisinia, pentru propagarea confesiunei ortodoxe, pe un ieromonah şi pe un medic, cu felurite cadouri pentru suveranul Abisiniei, atât din partea sa, cât şi din partea reginei Olga, şi chiar din partea moştenitorului tronului grec—Constantin, principe de Sparta. La frontierea Abisiniei trimişii greci au fost întîmpinaţi de demnitarii superiori ai curţei şi de un numeros public, au fost salutaţi prin 27 împuşcaturi din tunuri. Actualmente în Abisinia sunt mai mulţi Greci, catre cari negusul Abisiniei este dispus într'un mod deosebit, mai ales catre agentul diplomatic grec, Mitzani, mulţamita caruia s'a decis sa dea ajutor Englezilor în Sudan. Negusul Abisiniei, Ioan, ţine la amiciţia regelui Grecilor, George, mai mult de cât la ori-ce, considerând Grecia, ca una din cele mai mari puteri ale lumei; despre Anglia negusul se exprima, ca ea sémâna cu un peşte, care nu póte trai fara apa. Daca Anglia n'ar avea flotila—va trebui sa péra.... [3])

In timpul din urma, cu ocasia expediţiei Italiei, în Abisinia, au sosit mai mulţi propagandişti eterodoxi, şi anume catolici, susţinuţi din Italia şi Francia, precum şi protestanţi, susţinuţi de Germania şi Anglia. Ast-fel fiind lucrurile, representanţii bisericei abisiniene s'au adresat catre patriarhii armeni gregorieni şi catolici) din Ecimiadzin Caucasia), Iconia (Cicilia), şi Constantinopol, pentru a se uni bisericile arméno-gregoriana şi abisiniana, cari dela sinodul al patrule ecumenic, aŭ aprópe aceiaşi sórta, fiind fórte apropiate în doctrinele lor, ca şi sectele religióse ale *iacobiţilor* şi *melchiţilor*....

Guvernul rus, spre a paralisa propagandele eterodoxe, a trimes în Abisinia mai multe odóre scumpe, prin mai mulţ misionari ortodoxi experienţi. Se dice, ca şi hatmanul Cazacilor, care a causat multe pagube Italienilor la Masuah, şi Englezilor în Sudan, ar fi în înţelegere cu guvernele rus şi abisinian, acésta o afirmă mai multe diare chiar oficióse dar positiv nu se póte spune nimic...

Gheorghe P. Samurianu *).

---

[1]) „Востокъ", Mosqua, 1884, No 289, pag. 79

[2]) „Востокъ", Mosqua, 1885, No. 306, pag. 209

[3]) „Востокъ", Mosqua, 1885, No. 307—308, pag. 230.

*) NB. In No. 6, anul XI al acestui Jurnal s'a semnat din eróre pe D nul Samurianu ca autor al întregei *„Cronicĭ Biserceştĭ"*; se rectifică acum anume: ca D-sa e autorul numai al articolului: *„Bis rica Luterană"*, de sub titlul *„Cronica Bisericéscă"*, ĭar nu şi al articolului: *„Cele nouĕ cestiunĭ"*, tot de sub acel titlu.

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

Programul Facultățeĭ de Teologie pe anul scolar 1887 și 1888.

SEMESTRUL I.

Prof. Dr. Gerasim Timuș.

Limba ebraică, de 2 orı pe septamâna: Lunı și Mercurı dela 3 4. — *Arheologia Biblică*, de 2 orı pe septamâna: Marțı și Vinerĭ de la 4 — 5. *Exegesa Test. V.*, de 2 orı pe septamâna: Lunı și Mercurı de la 4 — 5.

Dr. Ion Cornoiŭ.

Enciclopedia și Metodologia sciințelor teologice, de 2 orı pe septamâna: Joı și Sâmbata de la 5 6. —*Erminentica*, Lunı dela 5—6. — *Introducerea Test. N.*, Marțı, dela 5 — 6. — *Exegesa Test. N.*, de doue orı pe septamâna : Mercurı și Vinerı dela 5 — 6.

Dr. N. Nițulescu.

Istoria Bisericéscă, de 3 orı pe septamâna : Lunı, Mercurı și Vinerı dela 6 — 7.

D-l C. Erbicénu.

Dreptul bisericesc, de 3 orı pe septamâna: Lunı, Mercurı și Vinerı dela 4 — 5. — *Istoria Dogmelor*, Sâmbata dela 4 — 5.

Dr. Al. Mironescu.

Teologia Morala, de 4 orı pe septamâna: Lunı, Marțı, Mercurı și Vinerı dela 8—9 a. m.—*Teologia Pastorală,* de 4 orı pe septamâna: Lunı, Marțı, Mercurı și Vinerı dela 2—3.

Dr. P. Georgescu.

Teologia Dogmatică, de 5 orı pe septamâna : Lunı, Marțı, Joı și Sâmbata de la 5—6, ıar Vinerı de la 3—4. — *Simbolica*, Mercurı dela 3—4.

NB. Studenții din anul I și II vor asculta la Facultatea de Litere: Limba Latină și Limba Grécă; ceı din anul III: Filosofia ; și ceı din anul IV : Dreptul Roman.

ROMÂNIA

SANTA EPISCOPIE
A
EPARHIEI ROMNIC
NOUL SEVERIN

No. 1069.

Anul 1887, Luna August 27.

Prea Sânțite,

D-l Michail Vulcanescu, unul din proprietariĭ comuneĭ Darvariĭ de jos. plasa Câmpu, jud. Mehedințĭ, contribuind cu suma de leĭ 1199 banĭ 55 din propria D-sale avere, pentru reparația bisericeĭ din aceĭa comunӑ, cu onóre vĕ rugӑm, Prea Sânțite, ca sӑ bine-voițĭ a dispune publicarea în jurnalul: „Biserica Ortodoxӑ Românӑ" a uneĭ asemenea laudabile și piósӑ faptӑ din partea D-sale, spre exemplul și al altora.

Primițĭ, Prea Sânțite, ale nóstre în Christos frӑțeștĭ îmbrӑțișӑrĭ.

† Episcop, **Ghenadie.**

Directore, *N. G. Protopopescu.*

Prea Sânțituluĭ Președinte al Redacțieĭ jurnaluluĭ: „Biserica Ortodoxӑ Românӑ".